Suuri valiokunta

Valtioneuvoston selvitys: Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia 2017

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvosto on toimittanut eduskuntaan perustuslain 97 §:n mukaisen selvityksen: Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia 2017 (E 123/2016 vp).

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- ministeri Jaakko Iloniemi
- hallituksen puheenjohtaja Esko Aho
- yhteiskuntatieteiden tohtori Risto Volanen
- tutkijatohtori Timo Miettinen
- professori Juhana Aunesluoma
- professori Anne Deighton, University of Oxford
- johtaja Teija Tiilikainen, Ulkopoliittinen instituutti
- ohjelmajohtaja Juha Jokela, Ulkopoliittinen instituutti
- johtaja Jaakko Kiander, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen
- Economics writer Martin Sandbu, The Financial Times

Viitetiedot

Suuri valiokunta on saanut asiassa lausunnot ulkoasiainvaliokunnalta (UaVL 2/2017 vp), lakivaliokunnalta (LaVL 1/2017 vp), talousvaliokunnalta (TaVL 7/2017 vp), maa- ja metsätalousvaliokunnalta (MmVL 2/2017 vp) ja tulevaisuusvaliokunnalta (TuVL 2/2017 vp)

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Valtioneuvoston selvitys Suomen EU-vaikuttamisstrategiasta noudattaa edellisvuoden vastaavan selvityksen mallia. Selvityksessä esitellään yleisellä tasolla niitä Euroopan komission vuotta 2017 koskevassa työohjelmassa mainittuja ja muita EU:n säädösehdotuksia, joita valtioneuvosto pitää Suomen EU-vaikuttamisen kannalta keskeisinä. Lisäksi valtioneuvosto esittelee yleiset näkemyksensä yhtäältä Yhdistyneessä kuningaskunnassa 23.6.2016 pidetystä kansanäänestyksestä

aiheutuvista toimista sekä unionin vastauksesta kahden jäsenvaltion harjoittamaan unionin perusarvojen haastamiseen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Suuri valiokunta toteaa, että se käsitteli vuoden 2016 EU-vaikuttamisselvitystä koskevassa lausunnossaan SuVL 3/2016 vp valtioneuvoston ja eduskunnan yhteistoimintatapoja, joilla turvataan yhtäältä eduskunnan oikeudet vaikuttaa maamme EU-politiikkaan täysimääräisesti ja toisaalta vahvistetaan valtioneuvoston politiikan koordinaatiota. Lausunnossaan valiokunta esitti huomautuksia selvityksen oikea-aikaisuudesta ja jäsentelystä sekä selvityksen esitystavasta johtuvasta vaikeudesta hahmottaa hallituksen tavoitteita ja niiden saavuttamiseksi tarkoitettuja keinoja sekä arvioida myöhemmin tavoitteiden saavuttamista.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että vaikuttamisstrategiassa mainituista konkreettisista asioista enin osa on muutenkin valiokunnan käsiteltävänä U- ja E-asioina. Perustuslain säännösten mukaisesti valiokunta antaa niistä valtioneuvostolle ohjeellisen lausuntonsa erikseen perustuslain 96 ja 97 §:n mukaisessa menettelyssä. Tässä lausunnossa valiokunta käsittelee yleisellä tasolla valtioneuvoston selvityksessä mainittuja sektoripolitiikkoja, mutta pidättäytyy U- ja E-asioiden yksityiskohtaisesta käsittelystä.

Valiokunta käsittelee tässä lausunnossa valtioneuvoston selvitystä laajemmin kysymystä Suomen suhtautumisesta unionissa käytävään keskusteluun EU:n tulevaisuuden suunnasta. Valiokunta arvioi, että kuluvan vuoden strategisiksi katsottavista kysymyksistä Euroopan unionin tulevat tavoitteet sekä sen toimintakyvyn vahvistaminen on Suomen aseman kannalta ensisijainen. Unionin tulevaisuuteen liittyvänä, mutta osin erillisenä kysymyksenä Suomi tulee tänä vuonna ottamaan uudelleen kantaa kysymykseen Euroopan talous- ja rahaliiton tulevaisuudesta.

Valtioneuvoston selvityksessä käsitellyt vaikuttamiskohteet

Yhdistyneen kuningaskunnan EU-ero sekä unionin kehittäminen

Valtioneuvoston selvitys heijastaa selvityksen antohetkellä ja edelleen vallitsevaa epäselvyyttä Yhdistyneen kuningaskunnan tavoitteista uuden EU-suhteensa järjestämiseksi. Valiokunta yhtyy mielellään valtioneuvoston toiveeseen, että uudessa järjestelyssä varmistetaan Suomen edut kaikissa olennaisissa kysymyksissä. Valiokunta haluaa kuitenkin lisätä valtioneuvoston esitykseen eräitä konkreettisia tavoitteita.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa (UK) ennen Brexit-kansanäänestystä asuneiden EU:n ja siten myös Suomen kansalaisten sekä vastavuoroisesti muualla unionissa asuneiden brittien kohtuulliset oikeudet tulee turvata täysimääräisesti. Vaikka UK:n tavoitteet korostetusti sisältävät henkilöiden vapaan liikkumisen poistamisen EU-jäsenyyden aikaisesta järjestyksestä, valiokunta painottaa, että neljän vapauden (henkilöiden, tavaroiden, pääomien, palvelujen vapaa liikkuvuus) mahdollisimman laaja säilyttäminen unionin ja UK:n välillä on kummankin osapuolen edun mu-

kaista. UK on Euroopan talouden logistiikkajärjestelmien täysin integroitu osa, minkä vuoksi rajaesteen syntyminen Englannin kanaaliin merkitsisi arvaamattomia vaikeuksia taloudelle tavaroiden mutta myös palvelujen vaikeutetun saannin kautta. Suomen edun mukaista on, että UK:n EU-eron aiheuttamat haitat minimoidaan ja että sen tuleva suhde unioniin on vähintään yhtä suotuisa kuin muiden unionin ulkopuolisten kumppaneiden.

Kysymys pääomien vapaasta liikkumisesta, jonka unionissa on käytännössä katsottu koskevan myös niiden vapaata liikkumista unionin ulkorajojen yli, edellyttää valiokunnan mielestä lisäselvitystä. Lontoon finanssikeskuksen siirtyminen unionin ulkopuolelle muuttaa ratkaisevasti unionin talouspolitiikan edellytyksiä. Se samalla antaa uutta merkitystä off shore -rahoitusta koskeville unionin politiikoille, jotka koskevat mm. veronkierron ja harmaan talouden estämistä.

Yhteisten arvojen noudattaminen

Suuri valiokunta pitää lakivaliokunnan (LaVL 1/2017 vp) tavoin myönteisenä, että ihmis- ja perusoikeuksien painotus on tämän vuoden vaikuttamisstrategiassa vahvempi kuin edellisvuotena, sekä yhtyy valtioneuvoston selvityksestä ilmenevään tavoitteeseen asettaa yhteiset arvot maamme EU-strategiaa ohjaavaksi periaatteeksi. Valiokunta katsoo, että arvoperusteinen politiikka edellyttää valtioneuvoston selvitystä selkeämpää arvojen määrittelyä sekä realistista analyysia EU:ssa vallitsevien arvojen yhteisyydestä.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, että EU-sopimuksen 7 artikla sekä komission toimintakehys mahdollistavat periaatteessa tehokkaan menettelyn oikeusvaltioperiaatetta koskevaan järjestelmätason uhkaan puuttumiseksi. Valiokunta muistuttaa kuitenkin, että perussopimuksen 7 artiklan mukainen sanktio ei ole käytettävissä tilanteessa, jossa 2 artiklan mukaisia unionin perusarvoja on rikkomassa kaksi tai useampi keskenään solidaarista jäsenvaltiota. Tästä seuraa, että vaikuttava puuttuminen edellyttää ennen kaikkea hallitustenvälistä toimintaa ja siten perusarvoja kunnioittavien jäsenvaltioiden vastuunottoa. Valiokunta muistuttaa, että komission toimintakehys luotiin Suomen ja eräiden saman mielisten jäsenvaltioiden aloitteesta. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi on ihmis- ja kansalaisoikeuksien suhteen edelleen aloitteellinen. Myös Euroopan parlamenteilla ja parlamenttien yhteenliittymillä on edellytykset perusarvojen edistämiseen käytännön tasolla.

Sääntelyn toimivuuden parantaminen

Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston esitykseen sääntelyn toimivuuden parantamisesta. Turhan sääntelyn purkaminen on ollut toistuvasti valiokunnan Suomen EU-politiikkaa koskevien lausuntojen kärkenä (mm. SuVL 4/2014 vp, SuVL 3/2015 vp).

Suomen EU-päätöksenteko perustuu asetettuihin prioriteetteihin ja niiden arviointiin. Valiokunta katsoo, että valtioneuvosto oikealla tavalla korostaa EU-strategiassaan hyvän hallinnon perusperiaatteita. Näiden toistamisen lisäksi valtioneuvoston tulisi tarkastella, millä mittareilla komission ja Suomen sääntelyn kehitystä voidaan arvioida. Millä keinoin Suomi, selvityksen sanoin "vahvistaa omaa kykyään arvioida EU-sääntelyn taloudellista merkitystä ja oikeudellisia ulottuvuuksia"?

Valiokunta muistuttaa, että uuden EU-lainsäädännön määrä on laskenut merkittävästi Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeisinä vuosina. Lisäksi Junckerin komission yhtenä johtoperiaatteena on ollut pidättyväisyys uusien lainsäädäntöhankkeiden esittelyssä.

Valiokunta huomauttaa, että REFIT-ohjelma on jatkunut jo useita vuosia ja siihen on oikeutetusti kiinnitetty suuria odotuksia. Tämän vuoksi REFITistä tulisi valiokunnan mielestä voida jo esittää määrällisiä ja laadullisia tulostietoja: Montako säännöstä on arvioitu ja mihin arviointi johti? Mikä on arvioinnin vaikuttavuus? Onko Suomi tyytyväinen REFITille asetettuihin tavoitteisiin ja niiden toteutumiseen? Valiokunta toistaa aikaisemman kantansa (SuVM 1/2014 vp), että sinänsä hyödyllisen, kohdennettua säädösarviointia tekevän REFITin tilalle tulisi pyrkiä luomaan järjestelmä, jossa voimassa olevien säädösten arviointia tehdään rutiiniluontoisesti osana komission säädösvalmistelua samalla tavalla kuin Suomessa ja muissa kehittyneen lainvalmistelun omaavissa jäsenvaltioissa.

Valiokunta kiinnittää toistamiseen erityistä huomiota maatilataloutta koskevan liiallisen sääntelyn aiheuttaman hallinnollisen taakan vaikutuksiin maatalouselinkeinojen kannattavuuteen ja samalla myös elinkeinoa harjoittavien yksityishenkilöiden elämään. Valiokunta katsoo, että maatalouden liiallisen sääntelyn purkua tulee priorisoida.

Muuttoliikkeeseen vastaaminen

Valiokunta toteaa, että muuttoliikkeeseen vastaamista koskevat unionin toimet on käsitelty ja käsitellään omina asioinaan valiokunnassa säännöllisesti. Toistojen välttämiseksi valiokunta viittaa lausuntoonsa SuVL 6/2016 vp. Yleisenä havaintona valiokunta kuitenkin huomauttaa, että muuttoliikekysymys on altis yhtäältä unionin toimintaympäristön muutosten sekä toisaalta unionin jäsenvaltioiden erimielisyyksien aiheuttamille paineille.

Hyväksyessään valtioneuvoston selvityksen Suomen liittymisestä Schengen-järjestelmään suuri valiokunta lausui (SuVL 1/1996 vp), "että Schengenin sopimukset eivät rajoita turvapaikanhakijoiden valtiosääntöön tai kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa vähimmäisturvaa. Tästä seuraa (…) valtioille velvollisuus varmistaa, että turvapaikanhakijaa ei palauteta toiseen maahan ilman, että hänelle taataan länsimaista oikeuskäsitystä vastaava mahdollisuus saada hakemuksensa tutkituksi maassa, joka voi antaa hänelle tarpeellista suojaa." Muuttoliikkeen aiheuttaman paineen vuoksi Schengen-järjestelmän toimivuuteen kohdistuu mittavia paineita.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston arvioon, että Dublin-järjestelmä ei toimi asianmukaisesti. Dublin-järjestelmän puutteiden vuoksi jäsenvaltiot kollektiivisesti eivät täytä niitä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden velvollisuuksia, joiden täyttämisestä kukin jäsenvaltio vastaa.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, että muuttoliikkeen perimmäisiin syihin on vaikutettava EU-tason toimin yhteistoiminnassa lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa. Valiokunta pitää maakohtaisia kumppanuussopimuksia oikeansuuntaisina yrityksinä pyrkiä tähän tavoitteeseen. Valiokunta muistuttaa kuitenkin, että unionin alueelle saapuvista turvapaikanhakijoista valtaosa tulee edelleen sotatoimien kohteena olevista maista, joissa sotatoimiin osallistuu unionin jäsenmaita tai näiden liittolaisia. Irak ja Syyria olivat ennen sotatoimien alkamista YK:n tilastojen mukaan keskivauraita maita, joista ei tullut merkittävästi siirtolaisia. Näiden maiden osalta on

kohtuullista arvioida, että muuttoliikkeen perimmäisiin syihin ei ensisijaisesti voida vastata taloudellisin toimin.

Siirtolaisten läpikulkumaiden osalta on huomioitava, että useat näistä ovat poliittisesti epävakaita ja ihmisoikeustilanteen osalta huolestuttavassa tilassa. Libyan osalta on kyseenalaista, onko ylipäätään olemassa hallitus, joka voisi tehokkaasti toimia EU:n kumppanina. Yhteistyön kehittyessä EU:lla säilyy merkittävä vastuu siitä, miten kumppanuuden toteutus läpikulkumaissa vaikuttaa siirtolaisten ihmisoikeuksiin. EU:n jäsenvaltioiden humanitaarisen oikeuden mukaista vastuuta ei voi ulkoistaa.

Valiokunta muistuttaa lisäksi, että useimmissa kumppanuussopimusten osapuoliksi aiotuissa siirtolaisten lähtömaissa kansantuote kansalaista kohti on murto-osa eurooppalaisesta. Siltä osin kuin muuttoliike on seurausta vaurauseroista, perimmäisiin syihin vastaaminen edellyttää lähtömaiden talouksien rakenteisiin vaikuttavia, makrotalouden tason toimia, ml. kehitysmaista tulevan tavaran tuonnin radikaalia helpottamista. Kannattaessaan kumppanuussopimuksia valiokunta kuitenkin peräänkuuluttaa realismia niiden vaikuttavuuden suhteen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että siirtolaisten lähtö- ja kauttakulkumaihin suuntautuvissa suorissa taloudellisissa tuissa ja vastaavissa järjestelyissä turvataan läpinäkyvyys sen suhteen, mikä osa panoksista osoitetaan kohdemaan sosiaaliseen ja taloudelliseen (ODA-kelpoiseen) kehittämiseen ja mikä osa poliisi- ja sotilaskapasiteetin kehittämiseen.

Valiokunta toteaa, että neuvottelut jäsenvaltioiden turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevasta "taakanjaosta" eivät ole edenneet kohta kahteen vuoteen. On epäselvää, moniko taakanjaon kohteeksi aiotusta 160 000 turvapaikanhakijasta on edelleen Kreikassa tai Italiassa. Selvää sen sijaan on, että myös unionin alueella ja lähellä sen rajoja elää turvapaikkaa hakevia ihmisiä koditтomina, nälässä ja kylmyydessä unionin poliittisen kyvyttömyyden vuoksi. Unionin voimassa olevan säännöstön perusteella ei ole mahdollista nopeuttaa päätöksentekoa eikä tehostaa toimeenpanoa silloin, kun määrätietoinen vähemmistö vastustaa asian ratkaisemista. Ajan kulumisen vuoksi ja helpotettavissa olevan hädän edessä unionin perusarvoihin sitoutuneiden jäsenvaltioiden on syytä tehdä poliittiset johtopäätökset yhteisöllisen päätöksenteon lamaantumisesta. Maahanmuuttopoliittisen päätöksenteon toimimattomuus johtaa epäonnistumiseen yhtä lailla rajojen valvonnassa kuin humanitaaristen velvollisuuksien hoidossa. Tämä voi edellyttää, että ratkaisuun sitoutuneet jäsenvaltiot toteuttavat välttämättömät toimet hallitustenvälisin päätöksin.

Valiokunta huomauttaa lisäksi, että Schengen-järjestelmä itsessään edellyttää jäsenvaltioilta pitkälle harmonisoitua maahanmuuttopolitiikkaa ja myös kykyä kehittää politiikkaa yksissä tuumin olosuhteiden muuttuessa. Jos esimerkiksi muutama jäsenvaltio vaikeuttamalla Dublin-säännöstön uusimista vaarantaa koko Schengen-järjestelmää, viimeisenä keinona tulee voida harkita myös sitä, onko näiden maiden jatkaminen Schengenin jäseninä tarkoituksenmukaista. Sisärajojen poistaminen unionista on merkittävä saavutus. Sen säilyttämiseksi voi olla välttämätöntä ryhtyä päättäväisiin toimiin mieluummin kuin sallia sen rapautuminen jäsenvaltioiden pystyttäessä yksipuolisin päätöksin sisäisiä rajaesteitä.

Kasvun, kestävän kehityksen ja vakauden edistäminen

Talousvaliokunnan (TaVL 7/2017 vp) tavoin suuri valiokunta pitää valtioneuvoston selvityksessä esille nostettuja vaikuttamiskohteita sinänsä perusteltuina huomauttaen, että monet niistä ovat pitkäjänteisinä ja jatkuvina vaikuttamiskohteina tulleet aikaisemminkin käsitellyiksi. Suuri valiokunta yhtyy talousvaliokunnan toivomukseen, että tuleviin valtioneuvoston selvityksiin sisällytetään arvio edistymisestä asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa.

Sisämarkkinat ja digitalisaatio

Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston toteamukseen, että sisämarkkinat ovat Euroopan unionin tärkein talouskasvua ja työllisyyttä edistävä tekijä. Valiokunta lisää, että sisämarkkinat samalla muodostavat unionin ytimen ja olemassa olon tarkoituksen: Euroopan poliittinen yhdentyminen on mahdollista vain taloudellisen yhdentymisen luoman jäsenvaltioiden intressien lähentymisen tuloksena. Valiokunta pitää tarpeellisena muistuttaa, että toimivat sisämarkkinat ovat Suomen kansantalouden vakauden ja kasvun elinehto.

Valiokunta pitää pohtimisen arvoisena tulevaisuusvaliokunnan havaintoa (TuVL 2/2017 vp), ettei globaalissa taloudessa ole sisämarkkinoita. Parhaillaan käynnissä olevan globaalin protektionismin aallon vuoksi sisämarkkinoiden kehittäminen voi kuitenkin olla ajankohtaisempaa ja hyväksyttävämpää kuin ennen.

Valiokunnalla ei ole nyt huomautettavaa valtioneuvoston selvityksessä oleviin, sisämarkkinoiden eri osien merkitystä koskeviin yleisiin toteamuksiin. Valiokunta katsoo, että tarpeellinen sisältöjä koskeva konkretisointi onnistuu parhaiten asianomaisten U- ja E-asioiden käsittelyn yhteydessä.

Yhtyessään periaatteessa datan vapaata liikkuvuutta koskevaan valtioneuvoston yleisluontoiseen esitykseen valiokunta kuitenkin huomauttaa, että henkilötietojen käsittely koskettaa perusoikeuksien ja kansalaisvapauksien ydinkysymyksiä. Asiaa ei siten ole syytä käsitellä vain sisämarkkinoita koskevan sääntelylogiikan ehdoin.

Tulevaisuusvaliokunta toteaa (TuVL 2/2017 vp), että EU on saman taloudellissosiaalisen murroksen kourissa kuin Suomikin. Siksi myös EU:n haasteena on tukea innovaatioita, jotka edistävät uusia liiketoimintamalleja, kestävää työllistävää kasvua ja EU:n kilpailukykyä globaaleilla markkinoilla. EU:n sisäisen taloudellissosiaalisen eheyden kannalta on tulevaisuusvaliokunnan mielestä tärkeää kehittää digitaalisia sisämarkkinoita, yhteiseurooppalaisia innovaatio-, kokeiluja kehittämisalustoja, julkisia innovatiivisia hankintoja sekä kansalaisyhteiskuntaa.

Kiertotalous ja biotalous sekä energia, ilmasto ja liikenne

Suuri valiokunta muistuttaa, että sen lausunnossa SuVL 1/2015 vp olevat ilmastonmuutoksen torjumiseen liittyvät Suomen tavoitteet ovat edelleen valtioneuvostolle ohjeelliset. Pariisin ilmastosopimuksen voimaansaattaminen ja toimeenpano tulee toteuttaa nopeasti EU:n sisäisesti sekä YK:n ilmastosopimuksen puitteissa. Suuri valiokunta toteaa, että tämän hetkinen epävarmuus USA:n ilmastopoliittisen linjan toteutumasta luo uusia haasteita. Suomen lähtökohtana tulee kui-

tenkin olla unionin sitoutuminen velvollisuuksiensa täyttämiseen sekä voimistunut eurooppalainen diplomaattinen sekä kauppa- ja kehityspoliittinen panostus päästötavoitteiden saavuttamiseen maailmanlaajuisesti.

Ilmastopoliittisen ulottuvuuden lisäksi suuri valiokunta painottaa valtioneuvoston näkemyksen tavoin Suomen keskeisiä prioriteetteja biotalouden mahdollistamiseksi. Tähän liittyen komission esittelemä ns. talvipaketti ja sen sisältämien aloitteiden toteuttaminen Suomen esittämien näkemysten mukaisesti on keskeisessä roolissa. Tärkeimpinä kokonaisuuksina valtioneuvoston tavoin suuri valiokunta painottaa uusiutuvan energian direktiiviä ml. kestävyyskriteerit sekä maankäyttöön liittyvää LULUCF-asetusta. Näiden osalta Suomen on pystyttävä edelleenkin takaamaan puun jatkuva ja kestävä käyttö nykyisellään.

Suuri valiokunta yhtyy talousvaliokunnan (TaVL 7/2017 vp) näkemykseen, että bio- ja kiertotalous ovat Suomen kannalta keskeisiä vaikuttamiskohteita. Talousvaliokunnan tavoin suuri valiokunta korostaa vaikuttamistavoitteiden konkretisoinnin tärkeyttä. Suuri valiokunta kiinnittää huomiota maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa (MmVL 2/2017 vp) olevaan, maatalouden sekä metsätalouden päästölaskelmien oikeellisuuden merkitystä koskevaan esitykseen.

Kauppapolitiikka

Suuri valiokunta pitää ulkoasiainvaliokunnan (UaVL 2/2017 vp) tavoin tärkeänä, että EU turvaa yhteisen vapaakauppaan perustuvan kauppapolitiikan jatkumisen ja torjuu protektionismin leviämisen.

Valtioneuvoston selvityksen valmistumisen jälkeen USA:n uuden presidentin julkiset lausunnot tuntuvat pääosin vahvistavan Donald Trumpin vaalikampanjan aikaisia, vapaakauppaa ja monenkeskisiä valtioidenvälisiä suhteita kyseenalaistavia puheenvuoroja. Jos presidentti Trumpin lausunnot toteutuvat politiikkatoimina, valiokunta ei näe syytä optimismiin WTO-neuvottelujen eikä TTIP-neuvottelujen edistymisestä lähivuosina.

Valiokunta huomauttaa, että Yhdysvaltojen muuttunut kauppapolitiikka vahvistaa merkittävästi EU:n yhteisen kauppapolitiikan merkitystä Suomelle ja muille pienehköille, viennistä eläville talouksille. Suomen kaltaisilla pienillä mailla ei yksin ole voimaa saavuttaa kauppasopimuksissa kohtuullisia ja samalla Suomen kansantaloutta hyödyttäviä ehtoja. Suomelle on ensiarvoisen tärkeää, että EU:n kauppapolitiikan yhtenäisyys säilyy Trumpin hallinnon tavoitellessa mahdollisesti EU:ta ohittavia kahdenvälisiä järjestelyjä unionin eri jäsenmaiden kanssa.

Valiokunta muistuttaa, että TTIP-sopimuksesta toivottiin ennen kaikkea helpotuksia pienten ja keskisuurten yritysten markkinoille pääsyyn Yhdysvalloissa tuotesääntelyn järkeistämisen kautta sekä toisaalta yleisesti helpompaa pääsyä osavaltioiden ja paikallishallintojen julkisten hankintojen markkinoille. Kummatkin tavoitteet näyttävät entistä haastavammilta sen perusteella, mitä nyt tiedetään USA:n kauppapolitiikan yleislinjasta. Valiokunta arvioi, että EU:lla ja Suomella voi lähiaikoina olla edessään nykyisten, pääosin kohtuullisten kaupanehtojen säilyttämiseen liittyviä kauppapolitiikan intressejä.

USA:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan tulevat kauppapoliittiset neuvottelut tulevat vaikuttamaan unionista eroavan UK:n uutta EU-suhdetta koskeviin neuvotteluihin sekä mahdollisesti mutkistamaan niitä. Vaikka vielä on aikaista lausua neuvottelujen sisällöstä, valiokunta viittaa edellä Brexit-prosessista lausumaansa.

Valtioneuvoston selvityksessä mainittu, Euroopassa käytävä kriittinen keskustelu kaupan vapauttamisesta on muun ohessa osoittanut, että Lissabonin sopimuksella laajennettu unionin kauppapoliittisen toimivallan määrittely ei täysin vastaa tarkoitustaan. Jatkuva epävarmuus siitä, miten neuvoteltava kauppapoliittinen sopimus saatetaan unionissa voimaan, heikentää unionin uskottavuutta neuvottelukumppanina. Suomen tulee valiokunnan mielestä kiinnittää unionin neuvostossa enemmän huomiota toimivaltarajausten vaikutuksiin siten, että sopimusneuvotteluista joko eriytetään jaetun toimivallan kysymykset tai — mieluimmin — luodaan menettely, jolla näihin kysymyksiin saadaan ennakolta pitävä valtuutus jäsenvaltioilta.

Valiokunta yhtyy muilta osin selvityksen kauppapolitiikkaa koskevaan esitykseen.

Talous- ja rahaliitto, Kreikka

Valiokunta toteaa, että valtioneuvoston selvitys sisältää talous- ja rahaliiton yhteenvedonomaisen tilannekatsauksen. Valiokunnallakaan ei ole aiheesta tässä vaiheessa uutta lausuttavaa, vaan se palaa talous- ja rahaliiton kysymyksiin U- ja E-asioiden käsittelyn yhteydessä. Valtioneuvoston selvityksen antamisen jälkeen komission valkoisessa kirjassa on ilmoitettu, että Euroopan komissio tulee julkaisemaan toukokuussa 2017 mietintäasiakirjan talous- ja rahaliiton syventämisestä. Valiokunta muistuttaa lisäksi, että Ranskassa ja Saksassa tänä vuonna pidettävät vaalit ovat varsinkin talous- ja rahaliiton arvioinnille epävarmuustekijä.

Talousvaliokunnan lausunnon (TaVL 7/2017 vp) mukaisesti suuri valiokunta toistaa Suomen pitkäaikaisen kannan, jonka mukaan talouskoordinaation syventämisen ei tule merkitä yhteisvastuun kasvattamista. Sijoittajavastuuperiaatteeseen perustuvaa pankkiunionia tulee kehittää siten, että riskien jakamista edeltää niiden vähentäminen.

Tätä kirjoitettaessa maaliskuussa 2017 kysymys IMF:n myötävaikutuksesta Kreikan rahoitustukiohjelmassa sekä ennen heinäkuuta ohjelmasta tehtävien maksatusten ehtojen täyttymisestä on vielä epäselvää. Valiokunnalla ei ole erityistä huomautettavaa valtioneuvoston esityksen johdosta, mutta se kiinnittää huomiota Kreikan kysymyksen aiheuttamaan, maan talouden merkitykseen nähden suhteettomaan poliittiseen epävakauteen.

Rahoituskehykset, koheesio

Suurella valiokunnalla ei ole aihetta lausua tässä vaiheessa valtioneuvoston selvityksen rahoituskehyksen väliarviota, seuraavaa rahoituskehyskautta (2021—) tai koheesiopolitiikkaa koskevista esityksistä. Rahoituskehysten valmistelu on alkamassa, valiokunta seuraa tilannetta. Vaikuttamisstrategiassa valtioneuvosto nosti alustavat painopisteet rahoituskehysten osalta, valiokunta yhtyy niihin ja on aktiivinen jatkokeskustelun osalta.

Maa- ja metsätalous

Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston selvitykseen, jossa johtavaksi tavoitteeksi määritellään maatalous- ja elintarvikesektorin sääntelyn yksinkertaistaminen. Selvityksen maatalouspolitiikkaa sekä rahoituskehysten maataloutta koskevan esityksen osalta suuri valiokunta yhtyy maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnon (MmVL 2/2017 vp) esitykseen: Maatalouspolitiikan suunnasta ja sisällöstä käytävä keskustelu nivoutuu kiinteästi yhteen EU:n tulevista rahoituskehyksistä käytäviin neuvotteluihin. Näissä neuvotteluissa on kyse ennen kaikkea EU:n budjettirahoituksen kokonaismäärästä ja sen kohdentamisesta eri tarkoituksiin. Suomen maatalouden näkökulmasta on tärkeä arvioida, mikä on Suomen maatalouden asema seuraavalla rahoituskaudella sekä miten ennakoidut keskeisimmät muutokset — erityisesti tukipolitiikassa — vaikuttavat tuotannon ja investointien kannustimiin tilatasolla sekä tuotannon määrään ja rakennekehitykseen maatalouden kokonaistasolla. EU:n linjaukset erityisesti ilmasto- ja energiapolitiikassa vaikuttavat maatalouteen monin tavoin. Niihin liittyvät mm. viljelypohjaisten biopolttoaineiden tukeminen ja se, kuinka maankäytöstä ja maankäytön muutoksesta syntyvät päästöt käsitellään sekä kuinka tiukkoja maatalouden päästörajoituksia tullaan vaatimaan.

Sisäisen turvallisuuden kehittäminen

Lakivaliokunta (LaVL 1/2017 vp) muistuttaa, että Euroopan unioni muodostaa perussopimuksen mukaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen, sekä toteaa, että näiden elementtien on tärkeää olla tasapainossa eikä yhtä saa painottaa toisten kustannuksella. Suuri valiokunta yhtyy lakivaliokunnan näkemykseen, että varsinkin haastavamman sisäisen turvallisuuden oloissa ihmis- ja perusoikeuksien toteutumiseen unionin sisällä on kiinnitettävä vahvistetusti huomiota.

Ulkoisen toiminnan ja turvallisuuden vahvistaminen

Perustuslain 96 §:n mukaan Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksissä ulkoasiainvaliokunta ilmaisee eduskunnan kannan. Tämän vuoksi suuri valiokunta toistaa sellaisenaan ulkoasiainvaliokunnan lausunnon (UaVL 2/2017 vp) EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevan osuuden.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota epävakauteen EU:n lähialueilla ja pitää hyvänä, että vaikuttamisstrategian painopisteiksi on nostettu sekä Itäisen kumppanuuden politiikka painottaen maiden demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä että EU:n toiminta eteläisen lähialueensa vakauttamiseksi. Valiokunta korostaa, että Turkin tilannetta on seurattava tarkasti ja varmistettava, että yhteistyötä maan kanssa jatketaan tehdyistä sitoumuksista molemminpuolisesti kiinni pitäen. EU-Venäjä-suhteiden osalta valiokunta huomioi tyytyväisyydellä asiantuntijakuulemisissa esitetyn arvion EU:n yhtenäisyyden vahvistumisesta suhteessa Venäjään. Samalla valiokunta korostaa EU-linjausten mukaisen valikoivan vuoropuhelun ja yhteistyön tärkeyttä Venäjän kanssa muun muassa ympäristöyhteistyön ja investointien turvaamiseksi.

Suuri valiokunta muistuttaa lukijaa, että valtioneuvoston selvitys annettiin ennen kuin eduskunta oli hyväksynyt ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 9/2016 vp pohjalta eduskunnan kannan valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selvityksestä. EU-vaikuttamisstrategian ulko- ja

turvallisuuspolitiikkaa koskevia valtioneuvoston arvioita ja kantoja tulee siksi ymmärtää osin alustavina.

EU:n yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka

"EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan ja jäsenvaltioiden puolustusyhteistyön edistäminen on nostettu EU-vaikuttamisstrategian yhdeksi keskeiseksi osa-alueeksi. Unionin keskeisenä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ohjaavana asiakirjana toimii kesäkuussa 2016 julkistettu unionin uusi ns. globaalistrategia (Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe). Turvallisuus- ja puolustuskysymysten osalta globaalistrategian lähtökohtana on, että eurooppalaisten tulee kantaa suurempi vastuu omasta turvallisuudestaan ja olla kykenevämpiä suojelemaan itseään ulkoisia uhkia vastaan ja vaikuttaa tehokkaasti konfliktien ennaltaehkäisyyn. Globaalistrategian toimeenpanossa valiokunta korostaa myös EU:n kehityspolitiikan ja Agenda 2030:n mukaisten toimien merkittävyyttä konfliktien ennaltaehkäisemiseksi.

EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTPP) ja puolustusyhteistyön vahvistaminen on osa unionin globaalistrategian toimeenpanoa. YTPP:n kehittämisessä on parhaillaan meneillään aktiivinen vaihe, kun joulukuussa 2016 Eurooppa-neuvostossa hyväksyttyä agendaa yhteistyön kehittämiseksi ollaan toimeenpanemassa. Eurooppa-neuvostossa sovittujen linjausten mukaisesti vuoden 2017 aikana panostetaan muun muassa kriisinhallintaoperaatioiden suunnitteluja johtokyvyn kehittämiseen, pysyvän rakenteellisen yhteistyön edistämiseen sekä puolustusyhteistyön systematisointiin.

Ulkoasiainvaliokunta korostaa Suomen aktiivisen osallistumisen tärkeyttä EU:n puolustusyhteistyön kehittämiseen, jotta unioni ja sen jäsenvaltiot pystyvät Lissabonin sopimuksen mahdollistamalla tavalla paremmin vastaamaan EU:n ja jäsenmaiden kohtaamiin tulevaisuuden turvallisuustarpeisiin ja edistämään vakautta EU:n lähiympäristössä ja laajemmin. Ennakoiva vaikuttaminen korkean edustajan ja komission tekemiin ehdotuksiin sekä omien avauksien hahmottaminen ovat parhaita tapoja vaikuttaa kehitykseen Suomen haluamaan suuntaan.

Ulkoasiainvaliokunta katsoo pysyvän rakenteellisen yhteistyön olevan väline, jolla voidaan edistää EU:n puolustusyhteistyön tiivistämistä suorituskyky-yhteistyön osalta. Alustavien suunnitelmien mukaan rakenneyhteistyölle asetettaisiin kaikkien osallistuvien maiden yhteisiä tavoitteita, minkä lisäksi se koostuisi "moduuleista", joissa osallistujajoukko voi aihekohtaisesti vaihdella. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi kartoittaa hyvissä ajoin itselleen sopivia rakenneyhteistyön sektoreita ja yhteistyöstä kiinnostuneita maita. Valiokunta myös painottaa, että kaikilla mailla, jotka täyttävät asetetut kriteerit, tulee olla mahdollisuus osallistua rakenteelliseen yhteistyöhön siten, että uusia pysyviä jakolinjoja ei unionin sisälle syntyisi.

Pysyvän rakenteellisen yhteistyön lisäksi muita varteenotettavia mekanismeja puolustusyhteistyön edistämiseksi EU:ssa ovat puolustuksen vuosittaiset arviointikeskustelut sekä unionin puolustusrahaston perustaminen. Ulkoasiainvaliokunta katsoo arviointikeskustelujen tarjoavan hyvän työkalun EU:n puolustusyhteistyön systematisoimiseksi. EU-rahoituksen laajempi hyödyntäminen puolustussektorille perustettavan rahaston kautta on niin ikään tervetullut kehityssuunta. Valiokunta korostaa Suomen suorituskykytarpeiden rahoituksen huomioimista hankkeen edetessä.

Puolustukseen ja turvallisuuteen liittyen valiokunta korostaa lisäksi Ison-Britannian roolin huomioimista tulevaisuudessakin Brexitistä huolimatta. Iso-Britannia on Ranskan ohella ollut toinen EU:n johtavista poliittis-sotilaallisista toimijoista, ja valiokunnan mielestä on tärkeää, että EU on myös jatkossa omalta puoleltaan valmis läheiseen yhteistyöhön puolustus- ja turvallisuusasioissa Ison-Britannian kanssa." (UaVL 2/2017 vp)

Lähialueet ja laajentumispolitiikka

Suurella valiokunnalla ei tässä yhteydessä ole lisättävää lähialueita ja laajentumispolitiikkaa koskevaan esitykseen. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota valtioneuvoston selvityksessä olevaan kirjaukseen, jonka mukaan "EU-jäsenyysneuvottelut ovat edelleen paras tapa ankkuroida Turkki Eurooppaan ja pyrkiä saamaan Turkkiin demokratiaa vahvistavia uudistuksia". Valiokunta yhtyy näkemykseen, että jäsenyysperspektiivi on vahvin EU:n käytössä oleva instrumentti, jolla vaikuttaa lähialueen valtioiden politiikan kehitykseen. Valiokunta huomauttaa kuitenkin, että Turkissa jo useita vuosia jatkunut ja heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen kiihtynyt demokratiaa heikentävä kehitys antaa aihetta pohtia uudelleen unionin vaikuttamiskeinoja. Yli puoli vuosisataa jatkunut jäsenperspektiivi ja useiden jäsenvaltioiden avoimesti ilmaisema Turkin EU-jäsenyyden vastustus oletettavasti heikentävät Turkin silmissä jäsenyysperspektiivin merkitystä pontimena vaikeisiin myönnytyksiin.

EU-politiikan muuttuvat edellytykset

Suomen EU-politiikkaa on 2010-luvulla ohjannut sitoutuminen Lissabonin sopimuksella vahvistettuihin oloihin, joihin on haluttu mahdollisimman vähän muutoksia. Suomen EU-politiikan linja on ollut pragmaattinen, konkretiaa ja yhtenäisyyttä hakeva.

Yhdistyneen kuningaskunnan Brexit-äänestyksen jälkeen tilannetta on syytä arvioida uudestaan. Euron kriisit, terrori-iskut, muuttoliikkeet ja vaikeutunut turvallisuustilanne viittaavat unionin toimikentän perusteelliseen muutokseen. Kansainvälisen oikeuden ja normien kunnioitus ja sitovuus ovat heikentyneet. Euroopassa ja maailmanlaajuisesti monenkeskinen yhteistyö on rapautunut. Länsimaiden johtamat yhteistyön instituutiot ovat heikentyneet globaalien voimasuhteiden muuttuessa. EU:n jäsenmaissa koetaan epäluottamusta sekä ylikansallista että hallitustenvälistä päätöksentekoa kohtaan.

Suuri valiokunta toteaa, että Suomen EU-politiikan edellytykset ovat muuttumassa. Tämä vaatii Suomelta nykyistä parempaa kykyä ennakoivaan kansallisen, strategisen tason edun tunnistamiseen ja sitä edistävien politiikkatoimien muotoiluun.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa koskevassa mietinnössään (UaVM 9/2016 vp) huomiota ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ohjaavien politiikka-asiakirjojen valmistelun kattavuuteen ja kokonaisvaltaisuuteen sekä esittää selontekomenettelyn parantamiskohteita. Omalta osaltaan suuri valiokunta lisää, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan muodostamassa kokonaisuudessa maamme toiminta Euroopan unionissa ja vaikuttaminen unionin kehitykseen on keskeisessä asemassa. Suomen suhteita ulkomaailmaan koskevien selontekojen valmistelutapaa tulee kehittää niin, että eduskunnalla on tilaisuus käsitellä

kerran vaalikaudessa, lähellä sen alkua, maamme ulkosuhteiden eri osia koordinoitujen ja yhteismitallisten, perusteellisesti valmisteltujen valtioneuvoston selontekojen pohjalta.

EU:n uudistusprosessi

EU:n 27 jäsenvaltion hallitusten ja valtionpäämiehet hyväksyivät Bratislavassa 16.9.2016 julistuksen unionin uudistamisesta sen jälkeen, kun Yhdistynyt kuningaskunta oli kansanäänestyksessä päättänyt erota unionista. Bratislavan julistukseen sisältyy tavoitteiltaan vaatimaton, lähinnä maahanmuuttoon keskittyvä tiekartta. Bratislavan prosessin ei odoteta eikä toivota johtavan perussopimusten tai jäsenvaltioiden sekä EU:n toimielinten aseman muutoksiin. Julkilausuttuna tavoitteena on "tarjota kansalaisillemme tulevina kuukausina visio vetovoimaisesta EU:sta, johon he voivat luottaa ja tukeutua".

Valiokunta panee merkille, että EU-vaikuttamisstrategian EU:n kehittämistä koskevaa osuutta on syvennetty Vallettassa 3.2.2017 pidettävää 27 jäsenvaltion päämieskokousta koskevassa perusmuistiossa VNEUS2017-62 (EUN 113/2016 vp), jota on käytetty osana tämän lausunnon aineistoa. Valiokunta yhtyi kokouksessaan 2.2.2017 perusmuistion linjauksiin.

Euroopan komissio julkaisi 1.3.2017 Euroopan tulevaisuutta koskevan valkoisen kirjan (COM (2017) 2025), jossa komissio esitteli unionia koskevan tilannekuvansa sekä viisi skenaariota unionin tulevaisuudelle. Asiakirja tehtiin pohjustamaan Eurooppa-neuvoston Roomassa 25.3.2017 unionin perustamisen 60-vuotisjuhlaistunnossa annettavaa päätöslauselmaa. Lisäksi valkoinen kirja kertoo, että komissio tulee julkaisemaan vielä viisi sektorikohtaista unionin tulevaisuuteen liittyvää mietintäpaperia. Näitä ovat komission keskusteluasiakirjat EU:n sosiaalisesta ulottuvuudesta, globalisaation hallinnasta, talous- ja rahaliiton tulevaisuudesta, EU:n puolustuksen tulevaisuudesta ja EU:n rahoituksen tulevaisuudesta.

Valkoinen kirja sisältää ansiokkaan kuvauksen Euroopan unionin nykytilasta. Valkoisessa kirjassa esitellään viittä skenaariota siitä, miten unioni voi kehittyä nykyisten 27 jäsenvaltion unionina: (1) unioni jatkaa entiseen tapaan toteuttaen komission vuoden 2014 suuntalinjojen ja Bratislavan julistuksen tarkoittamat uudistukset. (2) Unionin painopiste siirtyy kohti sisämarkkinoita, kun jäsenvaltiot eivät kykene sopimaan yhteistyöstä uusilla politiikan aloilla. (3) Halukkaat jäsenvaltiot tekevät enemmän yhdessä, ts. tiiviimmän yhteistyön käyttö lisääntyy. (4) Tehdään vähemmän, mutta tehokkaammin, eli unioni keskittää toimintaansa aloille, joilla yhteistoiminnasta odotetaan eniten hyötyä, ja vähentää toimintaa aloilla, joissa yhteistoiminnan lisäarvo arvioidaan vähemmäksi. (5) Tehdään paljon enemmän asioita yhdessä, eli lisätään merkittävästi unionin toimintaa kaikilla aloilla.

Valiokunta toteaa alustavana huomautuksena, että komission valkoista kirjaa ei ole laadittu ehdotukseksi — edellytyksiä siinä olevien skenaarioiden muuttamiseksi sitoviksi säännöiksi perussopimusta muuttamalla ei näyttäisi lähitulevaisuudessa olevan. Tästä syystä valkoisen kirjan viittä skenaariota ei tule ymmärtää valittavina olevina selkeinä vaihtoehtoina. Kysymyksessä on pikemminkin hahmotelma siitä, miltä Euroopan unioni tulevaisuudessa näyttää jäsenvaltioiden erilaisten tahtotilojen vallitessa, jos nykyiset päätöksentekosäännöt pysyvät voimassa. Valkoisen kirjan viisi skenaariota sisältävät päällekkäisyyksiä, ja ne voivat toteutua osittain tai eri tilanteis-

sa eri tavoin. Valkoisen kirjan yhtenä pääviestinä voi valiokunnan mielestä olla se, että komissio haluaa muistuttaa jäsenvaltioiden ensisijaisesta vastuusta unionin toiminnasta.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston Vallettan huippukokousta koskevassa perusmuistiossa (EUN 113/2016 vp) olevaan näkemykseen, jonka mukaan "on tärkeää jatkaa EU:n kehittämistä tavalla, joka varmistaa unionin yhtenäisyyttä. Unionin on keskityttävä olennaiseen ja kyettävä uudistuksiin saadakseen takaisin kansalaisten luottamuksen. Jäsenmaiden on noudatettava yhdessä sovittuja sääntöjä." Valiokunta pitää tärkeänä, että unionin päätöksenteossa ja Suomen EU-politiikassa on noudatettava perussopimuksiin kirjattua toissijaisuusperiaatetta, jonka mukaan päätökset on tehtävä mahdollisimman lähellä kansalaisia.

Valiokunta arvioi, että vuoden 2017 tilanne asettaa aikaisempaa suurempia vaatimuksia valtioneuvoston kyvylle tunnistaa ja arvioida unionia koskevia vaihtoehtoisia kehityssuuntia sekä muotoilla niiden perusteella ehdotuksia eduskunnalle Suomen niitä koskeviksi tavoitteiksi.

Suomen Eurooppa-politiikan ohjaus muuttuvassa tilanteessa

Valiokunta toteaa, että EU:n jäsenyys on Suomelle edullisin tapa järjestää, kansalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia turvaten, maamme suhteet ympäröivään maailmaan. Reaalisesti käytettävissä olevista vaihtoehdoista mikään ei tarjoa maallemme yhtä tehokkaita keinoja turvata suomalaisten etua maailmankaupassa, ilmastopolitiikassa ja maamme turvallisuudelle ratkaisevissa kysymyksissä. Tämän todettuaan valiokunta kuitenkin lisää, että yli 20 vuoden jäsenyyden ja unionin laajentumisen jälkeen radikaalisti muuttuneen maailmantalouden ja turvallisuusympäristön oloissa Suomen on aika tehdä päivitetty arvio EU-strategiastaan.

Suuri valiokunta toteaa tulevaisuusvaliokunnan kannan (TuVL 2/2017 vp), jonka mukaan "komission maaliskuussa 2017 julkaiseman valkoisen kirjan ja vuoden 2017 lopussa julkaistavan Rooman asiakirjan vuoksi käynnistymässä on laaja arvokeskustelu EU:n roolista ja tulevaisuudesta. Tässä tilanteessa ei tulevaisuusvaliokunnan mielestä riitä, että Suomi linjaa tavoitteekseen keskitien EU:n. Suomen on monimutkaisessa ja epävarmassa tilanteessa varauduttava vaihtoehtoisiin tulevaisuuksiin. Siksi tulevaisuusvaliokunta ehdottaa, että valtioneuvosto sisällyttäisi vaikuttamisstrategiaan vaihtoehtoisia skenaarioita, joissa kuvataan Suomen toimenpiteet kaikissa valkoisen kirjan sisältämissä EU-skenaarioissa. Tarvittavat toimenpiteet Suomen etujen ajamisessa voivat olla varsin erilaisia riippuen siitä, mihin suuntaan EU kehittyy."

Unionin koheesio

Suuri valiokunta arvioi, että unionin uudistusprosessin keskeisenä tavoitteena on vahvistaa — ja tarvittaessa palauttaa — unionin jäsenvaltioiden yhtenäisyys eli koheesio. Ulkoasiainvaliokunta lausui valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa koskevassa mietinnössään (UaVM 9/2016 vp), että selontekoon olisi tullut sisällyttää arvio EU:n koheesiosta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Suuri valiokunta toistaa tämän näkemyksen EU-vaikuttamisstrategiaa koskevana.

Valiokunta toteaa, että Euroopan unionin yhtenäisyyden vahvistaminen — myös arvojen osalta — on yksi Suomen Eurooppa-politiikan tavoitteista.Valiokunta toteaa, että suhtautuminen Eu-

roopan unioniin ja sen ideologisiin perusteisiin on viime vuosina kehittynyt useiden jäsenvaltioiden sisällä mielipiteitä jakavaksi ja polarisoivaksi kysymykseksi. Yhdistyneessä kuningaskunnassa niukka enemmistö äänestäjistä ajoi läpi maan eroamisen unionista. Kahdessa jäsenvaltiossa, Puolassa ja Unkarissa, enemmistöön tukeutuvat hallitukset haastavat avoimesti unionin arvoperusteisiksi katsomia politiikkoja. Kahdessa muussa jäsenvaltiossa, Ranskassa ja Alankomaissa, unioniin kielteisesti suhtautuva poliittinen liike kilpailee tänä vuonna vakavasti hallitusvallasta. Näiden lisäksi useissa jäsenvaltioissa uudet poliittiset liikkeet ovat problematisoineet unionia ja sen politiikkoja tavalla, joka on muuttanut poliittisen keskustelun totuttuja oletuksia — ja eräissä tapauksissa myös perinteisten valtapuolueiden politiikan sisältöä. Suhtautuminen Euroopan yhdentymiseen ja yhdentymisen suuntaan muodostaa jakolinjan sekä jäsenvaltioiden kesken että useiden jäsenvaltioiden sisällä.

Kansalaisten tuki Euroopan unionin toteutuneelle kehitykselle on rakentunut integraation onnistumisten varaan (mm. talouskasvu, tavaroiden ja ihmisten liikkuvuuden paraneminen). Vuosikymmenten aikana toteutunut toimielinten kehittyminen ja kansallisten toimivaltojen siirtyminen unionille ei ole yleensä ollut seurausta avoimessa poliittisessa prosessissa todetusta kansalaisten aktiivisesta tahdosta, vaan kysymyksessä on ollut pienin askelin etenevä prosessi. Vasta talouskasvun hidastuminen sekä talouden toistuva kriisiytyminen on tuonut näkyviin eurooppalaisten rakenteiden kansanvaltaisuuden ongelmat.

Jäsenvaltioiden sisällä tapahtuvien EU:ta koskevien kantojen kehityksen lisäksi unionin päätöksentekokykyä rasittaa jäsenvaltioiden pysyvältä näyttävä erimielisyys sellaisista perustavaa laatua olevista kysymyksistä kuin talouskriisiin tai muuttoliikkeeseen vastaaminen.

Kriisit ovat samalla tuoneet näkyviin, miten vaihtelevasti jäsenvaltiot ovat sitoutuneet unioniin, siis panneet täytäntöön ne unionin politiikat, joihin ne nimellisesti ovat sitoutuneet. Euroopan yhdentymistä koskevien julistusten ja toteutuman välinen ero on tullut näkyväksi. Euroopan yhdentymistä on käsitelty poliittisena hankkeena samalla, kun toteutunut yhdentyminen on koskenut käytännönläheisiä, teknokraattisina käsiteltyjä ratkaisuja lähinnä sisämarkkinoiden alalla. Toisaalta on otettu käyttöön unionin valtiollisuuteen viittaavia symboleja (yhtenäinen passikaava, lippu, "kansallislaulu"). Unionin yhtenäisyyden jouduttua koetukselle näkyvä ristiriita symbolien ja oikeasti vallitsevan yhtenäisyyden välillä vaikuttaa unionin uskottavuutta heikentävästi.

Suuri valiokunta pitää tärkeänä, että Suomessa on realistinen käsitys yhteisiksi oletettujen arvojen tilasta unionin jäsenmaissa. Selvityksessä mainittujen, selkeästi arvoja vastaan rikkoneen Unkarin ja Puolan lisäksi myös Romania ja Bulgaria ovat Schengen-yhteistyön ulkopuolella oikeusvaltiollisuuden puutteiden vuoksi. Käytännön kokemus esimerkiksi ministerineuvoston tason neuvotteluista sellaisista aiheista kuin avio- ja lisääntymisoikeudet, korruptio, rikosoikeus tai maahanmuutto viittaavat siihen, että unionin sisällä vallitsee todellisuudessa varsin kirjava arvomaailma. Valiokunta muistuttaa myös, että unionin yhteisesti tekemät ratkaisut esimerkiksi sisäisen turvallisuuden, maahanmuuton tai talouden vakauttamisen alalla merkitsevät eräiltä osin poikkeamista aikaisemmin riidattomina pidetyistä käsityksistä muun muassa tietosuojan oikeasta tasosta, syyttömyysoletuksen ehdottomuudesta, pakolaisoikeuden palautuskieltosäännöstä tai hyvinvointivaltion minimivaatimuksista.

Koheesion merkitys Suomen EU-strategialle

Valiokunta toteaa, että Euroopan unionin koheesio ja sen toimintakyky ovat puolin ja toisin toistensa edellytyksiä, joiden vahvistaminen ratkaisee unionin tulevaisuuden. Eurooppalainen integraatio on menestynyt parhaiten aloilla, joissa jäsenvaltioiden aineelliset intressit kohtaavat, esimerkiksi teollisuustuotteiden sisämarkkinat. Suomen tulee olla mukana vaikuttamassa sellaiseen jäsenvaltioiden yhteistyöhön, jonka arvioidaan edistävän Suomen kansallisista lähtökohdista keskeisiksi arvioituja tavoitteita.

Tällä lähestymistavalla on vaikutuksia myös Suomen EU-vaikuttamisessa vuodesta 1995 keskeiselle taktiikalle, jonka mukaan Suomi pyrkii mukaan kaikkiin syntyviin ytimiin. Eritahtisessa EU:ssa Suomen kannattaa olla mukana vaikuttamassa sellaiseen jäsenvaltioiden yhteistyöhön, joka tulee pienellä viiveellä koskemaan kaikkia jäsenvaltioita.

Perussopimusten mukaan eritahtisen yhdentymisen luonteeseen kuuluu, että luotava uusi yhteistyön muoto on avoin kaikille jäsenvaltioille, jotka voivat liittyä siihen myöhemmin itselleen sopivalla aikataululla. Tästä periaatteesta on pidettävä kiinni. Valiokunta näkee kuitenkin, että nykytilanteessa tulee varautua sellaiseen mahdollisuuteen, että eräät jäsenvaltiot tosiasiallisesti jättäytyvät pysyvästi tai pitkäaikaisesti uuden yhteistyömuodon ulkopuolelle. Uudesta yhteistyömuodosta voi tulla jäsenvaltiot pysyvästi erottava ja siten heikentävä. Vaikka yhteisvaluutta, pankkiunioni, Schengen ja poliisiyhteistyö muodollisesti eivät ole eritahtista yhteistyötä, ne ovat muodostuneet unionin jäsenvaltioita erottavaksi rakenteeksi. Tällaisissa oloissa Suomen on syytä arvioida yhteistyömuotoja yhtäältä kansallisen edun pohjalta sekä toisaalta sen perusteella, miten realistisiksi ja tarpeellisiksi arvioidaan Suomen mahdollisuudet vaikuttaa uusien yhteistyömuotojen syntyvaiheeseen.

Unionin yhtenäisyyttä koettelevat erimielisyydet ovat yhteydessä jäsenvaltioiden toisistaan poikkeaviin arvokäsityksiin. Nämä ilmenevät, kun jo sovittuja, perus- ja ihmisoikeuksia koskevia periaatteita joudutaan soveltamaan talouden ja poliittisen ilmapiirin kannalta vähemmän suotuisissa oloissa. Unionin koheesion rakentamista — myös arvojen suhteen — tulee ymmärtää asteittaisena prosessina. Valiokunta arvioi, että Suomen ja muiden perusoikeuksien korkeata tasoa edustavien jäsenvaltioiden tehtävänä tulee olemaan koheesion edistäminen oman arvokäsityksemme mukaisesti. Arvoperusteinen politiikka voi merkitä myös sen tunnustamista, että joissakin kysymyksissä unionin yhtenäisyys ei riitä, vaan Suomelle ensisijainen ihmis- ja perusoikeuksien mukainen ratkaisu on löydettävä hallitustenvälisesti.

Unioni ja ympäröivä maailma

Euroopan unioni toimii tänään erilaisessa kontekstissa kuin sen perustamisen aikoina. Maailman demografinen ja teknologinen kehitys sekä globalisaatio ovat muuttaneet alkuperäiset EU:n tavoitteiden lähtökohdat. Toisen maailmansodan jälkeisen, yhteistyöhön perustuvan maailmanjärjestyksen tilalle on tulossa valtioiden välisen kilpailun todellisuus. Myös unionin sisällä näyttää leviävän sellainen ajatusmalli, että yhteistyö ja ylikansallinen päätöksenteko sen sijaan, että se hyödyttää kaikkia, haittaa valtioiden tavoitteiden saavuttamista. Yhdistyneiden kansakuntien uudistaminen on jumissa. Maailman kauppajärjestön WTO:n kauppaneuvotteluissa ei ole edistytty 2000-luvun alun jälkeen. Keskeiset suurvallat tukeutuvat kahdenväliseen diplomatiaan eivätkä

hyödynnä kansainvälisten instituutioiden (YK, ETYJ) mahdollisuuksia. Materiaalisten resurssien ja globaalien logistiikkajärjestelmien fyysisen hallinnan merkitys korostuu. Geopoliittinen ajattelu vahvistuu.

Ulkoasiainvaliokunta painottaa lausunnossaan (UaVL 2/2017 vp), että vaikuttamisstrategian toimeenpanon seurannassa ja toteutuksessa tulee huomioida EU:n sisäisten muutosvoimien ohella kansainvälisen toimintaympäristön muutos. Globaali muutos saattaa asettaa EU:n uusien tosiasioiden eteen, joihin sen tulee reagoida, ja vastaavasti EU:n kehitys taas vaikuttaa siihen, mitä asioita Suomen pitää EU:ssa edistää ja millä tavoin. Tästä näkökulmasta on seurattava muun muassa EU:lle tärkeän transatlanttisen suhteen muokkautumista presidentti Trumpin käytännön ulkopolitiikan ja Yhdysvaltain uuden hallinnon vakiintumisten myötä. Ulkoasiainvaliokunta korostaa, että muutostrendejä ja mahdollisia kehityskulkuja tulee ennakoida ja Suomen EU-strategiaa tarvittaessa päivittää kehityksen mukaisesti.

Tulevaisuusvaliokunta toteaa (TuVL 2/2017 vp), että Venäjä ja USA ovat molemmat osoittaneet halua siirtyä monen keskisestä kansainvälisestä päätöksenteosta kahdenvälisiin suhteisiin. Tässä tilanteessa EU:n ulkosuhteiden hoitamisen legitimiteetti riippuu siitä, miten yhtenäisesti jäsenmaat haluavat esiintyä, ja tähän puolestaan vaikuttaa se, miten yhtenäinen EU on sisäisesti.

Suuri valiokunta toteaa kuitenkin yleisenä kommenttina, että Suomen tähänastisen, unionin vakaata ja ennustettavaa kehitystä olettavan arvioinnin lisäksi kansallisessa EU-strategiassa olisi aiheellista arvioida nykyistä paremmin myös mahdollisten muiden kehityskulkujen vaikutusta maamme intresseihin.

Talous

Euroopan unioni näyttää jääneen kehittyneitä talouksia jo yli 30 vuotta vaivanneen hitaan talouskasvun, kasvavan velkaantuneisuuden ja vaikeutetun tulonjakokehityksen vangiksi. Viimeksi kuluneen kymmenen vuoden ajanjakson suuri kuva on, että euroalueen BKT laski 3 % vuonna 2009. Sen jälkeen BKT väheni sekä vuonna 2012 että 2013 vajaan prosentin ja on muutoin kasvanut alle prosentin vuodessa. Samaan aikaan unionin väestönkasvu on ollut keskimäärin 3,5 %. Euroopassa toteutunut talouskasvu on jakautunut tulonlisäyksenä hyvin epätasaisesti eri väestöryhmien kesken. OECD:n selvitysten mukaan vuosina 1995—2008 EU-maissa vuosittainen käytettävissä olevien tulojen kasvu on ollut 0,5 % väestön vähiten ansaitsevalle kymmenesosalle, mutta 5 % parhaiten ansaitsevalle väestön kymmenesosalle. Euromaissa tämä tulonjaon eriarvoisuuskehitys on ollut suurempaa kuin OECD-maissa keskimäärin, mutta pienempää kuin Yhdysvalloissa. Tulonjakokehitys, joka johtuu merkittävältä osalta verotusta ja etuisuuksia koskevista poliittista valinnoista, vaikuttaa kokonaiskysyntää vähentävästi.

Talous toipuu edelleen hitaasti kokonaiskysynnän rajusta laskusta sekä julkisen sektorin leikkausten seurauksista varsinkin euroalueen pahimman kriisin maissa, mikä on aiheuttanut työttömyyttä, köyhyyttä ja heikentynyttä palkkakehitystä. Yksityinen sektori velkaantui voimakkaasti ennen finanssikriisiä, jonka korjaaminen edellytti puolestaan julkisen velan kasvattamista kaikissa EU-maissa. Valiokunta panee merkille, että kansalaisten kritiikki unioniin, euroon ja jäsenvaltioiden hallituksiin päin on voimistunut talousvaikeuksien vaikutuksesta. Pitkän aikajänteen rakenneuudistukset ovat poliittisesti vaikeimpia juuri haastavina taloudellisina aikoina, jolloin nii-

tä eniten tarvittaisiin. Lisäksi rakenneuudistukset iskevät kipeimmin juuri niihin ryhmiin, jotka ennestään suhtautuvat kaikkein kriittisimmin unioniin ja euroon — kärsittyään aikaisemmin globalisaatiosta ja robotisaatiosta sekä EU:n talouskriisin vaikutuksista. Rakenneuudistukset ovat EU:n kilpailukyvyn ja työllisyyden kannalta välttämättömiä, niiden toteuttaminen on jäsenvaltioiden vastuulla. Jotta talouspolitiikka olisi hyväksyttävää, siinä on osattava priorisoida, ajoittaa ja perustella puoluerajojen yli vastaukset sekä akuutteihin että pidemmällä aikavälillä tärkeisiin haasteisiin. Kuten valiokunta on aikaisemmin todennut (SuVM 1/2014 vp), pankkisektorin vakaus on edelleen haaste useissa maissa.

Komission ennusteen mukaan Euroopan talous on osoittanut kestävyytensä globaalien haasteiden edessä ja elpymisen odotetaan jatkuvan tänä ja ensi vuonna. Ensimmäistä kertaa lähes vuosikymmeneen kaikkien EU:n jäsenvaltioiden talouksien odotetaan kasvavan kolmena vuonna peräkkäin (2016, 2017 ja 2018). Näkymiin liittyy kuitenkin tavallista enemmän epävarmuutta.

Euroalueella bruttokansantuote on kasvanut 15 peräkkäisen vuosineljänneksen ajan, työllisyys kasvaa vahvasti ja työttömyys on edelleen laskussa, vaikka onkin yhä talouskriisiä edeltänyttä aikaa korkeammalla tasolla. Yksityinen kulutus on edelleenkin talouden elpymisen taustalla. Investointien kasvu jatkuu heikompana. Valiokunta katsoo, että on edelleen syytä vahvistaa Suomen viennin ja investointien edellytyksiä.

Suomen Pankin maaliskuun 2017 talouskatsauksen mukaan Suomen talouskasvu jatkuu maltillisena, mutta kasvua tukevia tekijöitä on aikaisempaa useampia. Yksityinen kulutus sekä investoinnit tukevat edelleen talouskasvua, mutta myös nettoviennin merkitys kasvaa. Päivitetyn ennusteen mukaan BKT kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2017. Vuonna 2018 talous kasvaa 1,5 % ja vuonna 2019 1,3 %. EU-komissio katsoi helmikuussa 2017 Suomen makrotalouden tasapainon parantuneen siinä määrin, että Suomeen ei enää sovelleta niin sanottua makrotalouden epätasapainomenettelyä.

Koska Euroopan unioni on oikeusyhteisö, sen talouspolitiikkaa, kuten muitakin politiikkalohkoja, ohjaavat hierarkkisesti järjestetyt oikeudelliset säännöt. Ylimpänä, unionin politiikan tavoitteita ohjaavana sääntönä on EU-sopimuksen 3 artikla, jonka tavoitteiden joukossa ovat mm. hintavakaus ja kilpailukykyinen sosiaalinen markkinatalous, täystyöllisyys, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja sosiaalisen syrjäytymisen torjuminen, tasapainoinen ja kestävä talouskasvu sekä ympäristön suojelu ja ympäristön laadun parantaminen. Perussopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi päätetyt toimeenpanosäännökset ovat, niiden syntymishistoriaan liittyvistä syistä, keskittyneet julkistalouksien kestävyyttä koskevaan sääntelyyn. Valiokunta huomauttaa, että perussopimuksen 3 artiklan mukaiset tavoitteet ovat pysyvästi jäsenvaltioita velvoittavia, kun taas toimeenpanosäännökset ovat eri ajankohtina vallitsevien prioriteettien mukaan muuttuvia. Valiokunta katsoo, että EU:n on vahvistettava toimiaan talouden ja työllisyyden kohentamiseksi unionin alueella.

EU:n tulevaisuuskeskustelun jatkokäsittely

Perustuslain mukaan Suomen EU-poliittiset toimet — siltä osin, kuin ne kuuluvat eduskunnan toimivaltaan — edellyttävät eduskunnan ennakollista myötävaikutusta. EU:n institutionaalinen ja ohjelmallinen uudistaminen on mitä suurimmassa määrin perustuslain mukaan eduskunnan enna-

kollista vaikuttamista Suomen kannanmuodostukseen edellyttävää EU:n päätöksentekoa. Ilman eduskunnan ennalta ilmaisemaa kantaa valtioneuvoston edellytykset edustaa Suomea maamme tulevaisuuteen vaikuttavissa neuvotteluissa ovat valiokunnan näkemyksen mukaan riittämättömät.

Valiokunta edellyttää siksi, että valtioneuvosto toimittaa eduskunnalle perustuslain 97 §:n mukaisen selvityksen Suomen tavoitteista EU:n tulevaisuuskeskustelussa. Selvityksessä tulee käsitellä myös kaikkia niitä tiedossa olevia unionin asiakirjoja ja eri tahojen poliittisia julistuksia, jotka arvioidaan kannanmuodostukseen vaikuttaviksi. Perustuslain mukaisesti selvitys on täydennettävä jatkokirjelmin tulevaisuuskeskustelun edetessä.

Valiokunta muistuttaa valtioneuvoston velvollisuudesta olla synnyttämättä toiminnallaan sellaisia virheellisiä mielikuvia Suomen tulevista valinnoista, jotka voivat saattaa eduskunnan jo tapahtuneiden tosiasioiden eteen.

Ulkoasiainvaliokuntaan yhtyen suuri valiokunta katsoo, että kattavien, Suomen suhteita ulkomaailmaan koskevien selontekojen valmistelutapaa ja ajoitusta tulee kehittää niin, että eduskunnalla on tilaisuus käsitellä kerran vaalikaudessa, lähellä sen alkua, maamme ulkosuhteiden eri osia koordinoitujen ja yhteismitallisten, perusteellisesti valmisteltujen valtioneuvoston selontekojen pohjalta.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Suuri valiokunta ilmoittaa,

että valtioneuvosto ottaa edellä sanotun huomioon.

Helsingissä 31.3.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Anne Louhelainen ps
2. varapuheenjohtaja Tytti Tuppurainen sd
jäsen Olavi Ala-Nissilä kesk
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Sari Essayah kd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Emma Kari vihr
jäsen Johanna Karimäki vihr
jäsen Elsi Katainen kesk
jäsen Susanna Koski kok

jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Jari Leppä kesk
jäsen Sanna Marin sd
jäsen Mika Niikko ps
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Ville Tavio ps
jäsen Sampo Terho ps
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
varajäsen Juho Eerola ps
varajäsen Eero Suutari kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Peter Saramo

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategiasta eivät käy ilmi Suomen EU-politiikan laajemmat tavoitteet ja strategiset painopisteet. Strategiasta puuttuu kokonaisnäkemys EU-yhteistyöstä, ja siinä lähinnä toistetaan jo käsittelyssä olevat EU-lainsäädäntöasiat. Tämän lisäksi hallitus tuo strategian suuren valiokunnan käsittelyyn liian myöhään eikä näin ollen ole ottanut huomioon valiokunnan viime vuonna esittämiä parannusehdotuksia.

Euroopan unioni on ihmiskunnan historian tärkeimpiä ja menestyksekkäimpiä kansainvälisen yhteistyön, rauhan ja vakauden projekteja. Vuosikymmenten kuluessa hiili- ja teräsyhteisöstä alkanut EU on kasvanut 28 jäsenvaltion poliittiseksi unioniksi, jonka pohjana ovat sisämarkkinat ja joka tekee läheistä yhteistyötä useilla politiikan aloilla. Vuonna 2017 unioni on kuitenkin suurten kysymysten edessä. Britannian EU-kansanäänestys, muuttunut kansainvälinen toimintaympäristö sekä EU:n sisäiset haasteet edellyttävät jäsenvaltioilta tämän vuoden aikana perusteellista keskustelua yhteistyön tulevaisuudesta.

Komission maaliskuun alussa esittelemä valkoinen kirja, jossa esitellään viisi mahdollista skenaariota Euroopan tulevaisuudesta, on vahva viesti jäsenvaltioille siitä, että EU-yhteistyön jatko on niiden omissa käsissä. Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia ei anna riittävän selvää kuvaa siitä tahtotilasta, mikä Suomella unionin kehittämiseen ja EU-aloitteiden aktiiviseen edistämiseen on. Epävarmuus EU:n tulevaisuudesta ja jäsenvaltioiden kyvyttömyys löytää yhteistä näkemystä tärkeisiin asioihin ovat antaneet tilaa esimerkiksi äärioikeistolaisille ja populistisille liikkeille.

Viime aikoina on puhuttu paljon eritahtisesta EU:sta, jossa osa jäsenvaltioista olisi tulevaisuudessa mukana tiivistyvässä yhteistyössä ja osa jättäytyisi sen ulkopuolelle tai tulisi mukaan myöhemmin. Tämä vaihtoehto on myös mukana komission tulevaisuusskenaarioissa, ja eritahtisen integraation mahdollisuus on hyvä tiedostaa. Suomi on pyrkinyt integraatiohistoriansa aikana mukaan Euroopan ytimiin, osallistumaan täysin sitoutuneena tiivistyvään, syvenevään ja laajenevaan yhteistyöhön, kun se viimein kylmän sodan jälkeen kävi mahdolliseksi. Tästä perusorientaatiosta ei ole syytä luopua.

EU on ennen kaikkea arvoyhteisö, joka on ollut tärkeä demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien edistäjä ja puolestapuhuja. Kun nämä arvot ja maailmanjärjestys on eri puolilla maailmaa osin kyseenalaistettu, EU:n on entistä tärkeämpää puolustaa niitä yhteisessä rintamassa.

EU:ssa politiikan keskiöön on nostettava vahvemmin ihmisten työllisyyttä ja hyvinvointia parantavat aloitteet, esimerkkeinä eurooppalainen nuorisotakuun edistäminen ja nuorisotyöttömyyden torjuminen, työlainsäädännön kehittäminen sekä työolojen parantaminen. EU:ssa tulisi myös pyrkiä sosiaaliturvan vähimmäistason turvaamiseen kaikissa jäsenvaltioissa.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 1

Etenevän globalisaation ja teknologisen kehityksen maailmassa esimerkiksi vapaakauppasopimusten, finanssisektorin sääntelyn sekä veronkierron vastaisten toimien keinoin EU:lla ja sen jäsenvaltioilla on mahdollisuus hallita globalisaation vaikutuksia paremmin kuin ilman EU:ta.

Suuri valiokunta järjesti syksyllä 2016 julkisten kuulemisten sarjan, jossa pohdittiin EU:n tulevaisuutta ja Suomen paikkaa Euroopan unionissa. Suomen asemaa ja vaikutusmahdollisuuksia uhkaa se, että kansainvälistä, monenkeskistä yhteistyötä ei kaikkialla enää nähdä samanlaisena arvona kuin aiemmin, vaan oman edun tavoittelu on vallannut tilaa yhteiseltä hyvältä. Britannian EU-kansanäänestyksen ja Yhdysvaltain presidentinvaalien jälkeen kansainvälinen toimintaympäristö voi muuttua Suomen kannalta huonompaan suuntaan.

Britannian kansanäänestyksen seurauksena käynnistyvät eroneuvottelut ja EU:ssa valmistaudutaan jatkamaan 27 jäsenvaltion kesken. Toistaiseksi Britannia on yhä unionin jäsen. Eroneuvotteluissa Britannian kanssa on pyrittävä löytämään molempia osapuolia hyödyttävä yhteistyön muoto, jossa muun muassa kauppasuhteet on turvattu. Ehtona sisämarkkinoille pääsylle tulee kuitenkin olla EU:n perusvapauksien kunnioittaminen. Hallituksen on osoitettava, että se on valmistautunut eroneuvotteluihin ja että sillä on selkeä kanta EU:n ja Britannian tuleviin suhteisiin.

Britannian EU-eron pitkäaikaiset vaikutukset riippuvat paljolti siitä, minkälainen EU:n ja Britannian suhteesta tulevaisuudessa muodostuu. Varmaa on kuitenkin se, että EU:n vaikutusvalta pienenee ja EU:n ääni kuuluu kansainvälisissä neuvotteluissa ja sopimuksissa aiempaa vähemmän. Suurimpana uhkana on, että monenkeskisen, sääntöperustaisen kansainvälisen yhteistyön mallista ollaan menossa takaisin suurvaltapolitiikkaan ja eräänlaiseen etupiiriajatteluun. Suurvaltojen Eurooppa ja maailma ei ole Suomen etu. Etupiirijaon maailmassa Suomi ja muut pienet maat ovat paljon haavoittuvammassa asemassa kuin osana EU:ta.

EU:n päätöksentekoa tulee kehittää jatkossakin yhteisömetodin kautta. Ratkaisu ei ole hallitustenvälisen päätöksenteon lisääminen. Syy siihen, miksi monien asioiden käsittely on hidastunut, ei ole komissiossa vaan neuvostossa päätöksiä tekevien EU-jäsenvaltioiden haluttomuudessa edistää yhteisiä tavoitteita.

Suomella on nyt todellinen vaikuttamisen paikka EU-tulevaisuuskeskustelun käynnistyessä. Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia ja hallituksen tähänastinen profiloituminen EU-kysymyksissä eivät tarjoa riittävää pohjaa Suomen vaikuttamistyölle. Kuluvan vuoden EU-vaikuttamisstrategian käsittelyn ajankohta on myös auttamattomasti liian myöhäinen, kun vuodesta on kulunut jo yli neljäsosa. Suomen on otettava nykyistä voimakkaampi rooli ja toimittava EU:ssa edistyksellisenä ja asioita eteenpäin vievänä vaikuttajana. EU-politiikka tulee erityisesti tänä vuonna nostaa vahvemmin hallituksen agendalle ja julkiseen keskusteluun.

Huolimatta Euroopan unionin ja sen jäsenmaiden pitkäkestoisista ja vaikeista kriiseistä EU on viime vuosina myös onnistunut. EU-alue muodostaa edelleen maailman suurimman sisämarkkina-alueen. EU on onnistunut säilyttämään asemansa neuvottelukumppanina ja neuvottelemaan talouskasvua vauhdittavia kauppasopimuksia eri maiden välillä. EU on onnistunut edistämään yhteistä eurooppalaista sääntelyä esimerkiksi verkkovierailumaksujen eli roaming-maksujen osalta. EU on aloittanut toimet viidennen sukupolven eli 5G-matkapuhelinverkon mahdollistamiseksi Euroopassa.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 1

Suomen hallituksella on oltava EU:n tulevaisuuteen näkemys, jossa lähtökohtana ei ole vain Suomen kansallinen intressi vaan Euroopan yhteinen etu. Suomen tulee tasa-arvon pitkäaikaisena mallimaana vaikuttaa siihen, että Euroopassa ei tapahdu taantumusta esimerkiksi naisten ja seksuaalivähemmistöjen asemassa. Suomen tulee osana Eurooppaa vaikuttaa myös globaalin eriarvoisuuden ja köyhyyden vähentämiseen, kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseen sekä naisten ja tyttöjen aseman parantamiseen.

Hallituksen on myös varmistettava, että EU:n tulevaisuutta käsittelevän prosessin aikana eduskunta osallistuu säännöllisesti Suomen kannan muokkaukseen ja että Suomen EU-politiikan parlamentaarinen valvonta toteutuu. Tämä edellyttää, että EU-asioita käsitellään myös eduskunnan täysistunnossa.

Suuren valiokunnan sosiaalidemokraatit muistuttavat perustuslain Eurooppa-politiikan ohjausta koskevista säännöksistä: "perustuslain säännöksillä Euroopan unionin asioiden käsittelystä eduskunnassa pyritään turvaamaan Suomen perustuslaillinen järjestelmä ja Suomen valtioelinten toimivallan jako muuttumattomana tilanteessa, jossa unionin päätöksentekosäännöt voisivat aiheuttaa eduskunnan valtaoikeuksien tosiasiallista siirtymistä valtioneuvostolle ja virkamieskunnalle. (…) Säännöksellä halutaan turvata eduskunnan vaikutusmahdollisuudet valtioelimenä niissä aiemmin eduskunnan lainsäädäntö-, sopimuksenteko- ja budjettivaltaan liittyneissä asioissa, jotka ovat siirtyneet unionin päätöksenteossa ratkaistaviksi. Näissä kysymyksissä on välttämätöntä, että eduskunta voi lausua kantansa ehdotuksiin, ennen kuin ne tulevat asiallisesti ratkaistuiksi ja Suomea sitoviksi. (…) Suuren valiokunnan sosiaalidemokraatit korostavat perustuslain 96 §:n säännöksen tarkan noudattamisen tärkeyttä: säännöksen tarkoittamissa asioissa Suomen edustajien ei tule ilmaista Suomen puolesta kannanottoa EU:ssa päätettävään ehdotukseen ennen kuin eduskunta on ollut tilaisuudessa lausua siitä kantansa — sitä ennen Suomen kantaa ei ole" (SuVL 2/2008 vp, SuVL 3/2016 vp).

Sosiaalidemokraatit edellyttävät, että kerran vaalikaudessa tuodaan eduskunnan käsittelyyn perusteellinen EU-selonteko, josta käyvät ilmi hallituksen EU-politiikan strategiset tavoitteet ja painopisteet.

Näkemyksiä eri politiikan aloille

Sosiaalinen ulottuvuus

Viime vuosina EU:ta on kritisoitu siitä, että ihmiset kokevat sen etäiseksi, byrokraattiseksi ja epäluotettavaksi, eivätkä he näe EU-yhteistyön myönteisiä vaikutuksia arjessaan. Eurokriisin jälkeinen tiukka talouskuripolitiikka useissa jäsenvaltioissa on lisännyt ihmisten epäluottamusta EU:ta kohtaan ja heikentänyt ihmisten hyvinvointia ja talouskasvun edellytyksiä. Unionin sosiaalisen ulottuvuuden kehittäminen ja vahvistaminen sekä työn ja ihmisten hyvinvoinnin nostaminen keskiöön ovat keinoja luottamusvajeen kohentamiseen. Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategiassa sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamista käsitellään kuitenkin hyvin suppeasti.

Komissio esittelee kevään aikana sosiaalisten oikeuksien pilarin, jonka avulla halutaan yhtenäistää ja kehittää EU:n kansalaisten sosiaalisia oikeuksia. Suomen on omalta osaltaan varmistettava, että pilari ei jää pelkäksi julistukseksi tai strategiaksi, vaan että siitä seuraa konkreettisia toimen-

piteitä ja uusia aloitteita, esimerkiksi työhyvinvointiin ja työntekijöiden oikeuksiin sekä tasa-arvon parantamiseen liittyen. Työelämä on maailmanlaajuisesti murroksessa, ja ihmisille on tuotava muutosturvaa. Suomen hallituksen on edistettävä eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten kytkemistä sosiaalisten oikeuksien pilarin ja muutosturvaa vahvistavien työelämänormien kehittämiseen. Suomi ei ole ottanut osaa komission aiemmin järjestämään julkiseen kuulemiseen sosiaalisten oikeuksien pilarista, minkä vuoksi aktiivinen mukanaolo jatkotyössä on entistä tärkeämpää. Tässäkään asiassa Suomi ei voi jäädä sivustaseuraajaksi.

EMUn kehittäminen

Komission odotetaan kevään lopulla julkaisevan näkemyksensä talous- ja rahaliitto EMUn tulevaisuudesta. EMUa on kehitettävä paremmin kasvua ja työllisyyttä tukevaksi. Talous- ja rahaliiton sekä siihen kuuluvien maiden kykyä toimia yhdessä mahdollisissa tulevissa epäsymmetrisissä suhdanneshokkitilanteissa kansalaisten kannalta kriittisen toimeentulon ja peruspalveluiden turvaamiseksi on vahvistettava ottaen huomioon kunkin jäsenvaltion oma vastuu julkisen talouden tilasta. Suomen tulee edistää pankkiunionin viimeistelyä niin, että sijoittajavastuu toteutuu. Pankkiunioniin liittyvät kriisiratkaisumekanismi ja vakuutuksen kaltainen talletussuojajärjestelmä ovat perusteltuja, koska ne edistävät euroalueen tasapainoa. Talletussuojajärjestelmän valmistelussa on huomioitava nykyiset rahastointitasojen erot ja pankkien taseissa olevat erityisesti valtioiden velkakirjoihin liittyvät riskit.

Elinkeinopolitiikka ja liikennehankkeet

Investointien puute ja korkea työttömyysaste ovat yhä ongelmia EU:ssa, vaikka talous on kääntynyt lievään kasvuun. Investointivaje on jatkunut jo pitkään, ja Suomi on EU:ssa häntäpäässä suorien sijoitusten kohdemaana. Komission vuoden 2017 työohjelmassa on vahva painotus työllisyyteen, kasvuun ja investointeihin. Kasvavan ESIR-rahaston mahdollisuudet on Suomessa hyödynnettävä nykyistä tehokkaammin. Suomelle tärkeisiin infra- ja muihin hankkeisiin, esimerkiksi arktisessa osaamisessa, on mahdollisuus saada ESIR-rahan tuella mukaan muitakin rahoittajia.

Hallitukselta peräänkuulutetaan kunnianhimoista, strategista otetta eri rahoituslähteiden hyödyntämiseen. Arktisten hankkeiden eteenpäin vieminen ja EU:n arktisen politiikan mahdollisuuksien kartoittaminen on erityisen tärkeää tänä vuonna, kun Arktisen neuvoston puheenjohtajuus siirtyy Suomelle. Asia ei saa jäädä vain strategiatasolle, vaan vaaditaan konkreettisia toimenpiteitä. Suomen tulee hyödyntää EU-rahoitusmahdollisuudet esimerkiksi pohjoisen datakaapelin tai Jäämeren radan hankkeissa.

Liikenteen osalta EU-vaikuttamisstrategiassa ei mainita Euroopan laajuisen liikenneverkon TEN-T:n hankkeita ja rahoitusmahdollisuuksien parempaa käyttöä, joka on tällä hetkellä vajaata. Suomelta puuttuu jopa TEN-T-väyläsuunnitelmia, jotka tulisi toteuttaa.

Muuttoliike ja ihmisoikeudet

EU-vaikuttamisstrategiassa on haluttu nostaa EU:n arvoperustaisuus ja ihmisoikeudet aiempaa suurempaan rooliin. Suomen EU-politiikan on myös todellisuudessa perustuttava näihin arvoi-

hin. Syyrian sota ja muu Euroopan lähialueiden epävakaus ovat saaneet aikaan Eurooppaan kohdistuvan muuttoliikepaineen, johon Euroopan komissio on pyrkinyt vastaamaan yhteisen turvapaikkajärjestelmän luomista koskevalla laajalla säädöspaketilla.

Suomen tulee EU:ssa ajaa sellaista järjestelmää, joka perustuu yhteisesti sovittuihin sääntöihin ja oikeudenmukaiseen vastuunjakoon ja varmistaa turvapaikanhakijoiden ihmisoikeuksien ja oikeusturvan toteutumisen kaikkialla Euroopassa. Toimiva maahanmuuttopolitiikka ja yhteinen turvapaikkajärjestelmä edellyttävät EU-jäsenvaltioiden välistä vahvaa solidaarisuutta ja vastuunjakoa. Pakolaiskriisin juurisyihin puuttumisessa on varmistettava myös kansallisella tasolla riittävä rahoitus kehitysyhteistyöhön sekä kriisinhallintaan.

EU-vaikuttamisstrategiassa ei mainita sanallakaan ihmisoikeuksia EU-Turkki-yhteistyön yhteydessä. EU ei voi muuttoliikkeen ja pakolaiskysymyksen varjolla ummistaa silmiään jatkuvien ihmisoikeusrikkomusten sekä sananvapauden ja demokratian tukahduttamisen edessä.

Verotus

Suomi ei ole osoittanut toistaiseksi riittävää kunnianhimon tasoa EU:n yhteisen veropolitiikan aloitteissa ja veronkierron estämisessä, eikä tätä tuoda esiin myöskään vaikuttamisstrategiassa. Julkista maakohtaista veroraportointia ja muita komission viime vuoden veronkiertopaketin toimia on vietävä määrätietoisesti eteenpäin. Viime kesänä hyväksyttyyn veronkiertodirektiiviin sisältyvää automaattista verotietojen vaihtoa tulee seurata ja tarvittaessa korjata siinä ilmeneviä aukkoja.

Suomen tulee osallistua aktiivisesti myös komission esittämien yhteisen yritysveropohjan (CCTB) ja yhteisen yhdistetyn yritysveropohjan (CCCTB) jatkokehittelyyn. Tärkeää on, että ehdotusten vaikutuksia arvioidaan laaja-alaisesti. Ehdotuksissa on kyse rakenteellisista muutoksista, joiden tarkoituksena on puuttua haitalliseen verokilpailuun ja aggressiiviseen verosuunnitteluun. Siksi muutosten seurauksena verotulot jakautuisivat maiden välillä oikeudenmukaisemmin ja Suomi voisi määrittää veropolitiikkansa painopisteet vapaammin. Suomen etu on varmistaa, että veropohjat malleissa pysyvät tiiviinä. Verokilpailun hillitsemiseksi EU:ssa tulisi jatkossa pyrkiä sopimaan myös yhteisestä minimiyhteisöveroasteesta. Verokilpailun hillintä on myös sisämarkkinoiden toiminnan ja talouskasvun kannalta hyödyllistä.

Ilmasto- ja energiapolitiikka

Ilmastonmuutoksen hillitseminen on ihmiskunnan suurimpia haasteita. EU on ollut globaalin ilmastonmuutoksen vastaisen työn suunnannäyttäjä, ja sen tulee säilyttää paikkansa myös jatkossa. Ilmastopolitiikassa ei ole EU:ssa varaa eriytyvään integraatioon, vaan säilyttääkseen uskottavuutensa EU:n tulee puhua yhdellä suulla. Suomen tulee toimia sen puolesta, että kaikki jäsenvaltiot toteuttavat aktiivisesti EU:n energia- ja ilmastopolitiikan toimenpiteitä. Tulevaisuuden kasvu- ja vientimahdollisuudet löytyvät maailman megakaupungeista ja niiden mm. infra- ja jätehuoltoratkaisuista. EU:n innovaatiorahoitusta on kohdistettava enemmän vähähiiliseen teknologiaan, jossa suomalaisyrityksillä on suuria mahdollisuuksia.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 1

Koulutus- ja tiedeyhteistyö

Yhteistyö koulutuksessa ja tieteessä on EU:n suurimpia saavutuksia. Esimerkiksi Erasmus-ohjelman avulla miljoonat eurooppalaiset nuoret ovat saaneet mahdollisuuden opiskella toisessa EU-jäsenvaltiossa. Suomen tulevaisuuden kannalta tiivis yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää. Britannian mahdollisen EU-eron seurauksena herää kuitenkin epävarmuus tutkimushankkeiden rahoituksesta ja myös Erasmus-ohjelman jatkumisesta. Suomen on aktiivisesti vaikutettava yhteistyön jatkumiseen. Opiskelijoiden ja tutkijoiden vapaa liikkuvuus Euroopassa on säilytettävä. EU:n Horisontti 2020 on maailman suurin tutkimus- ja innovaatiorahoitusohjelma, jonka puitteissa kanavoidaan miltei 80 miljardia euroa vuoteen 2020 mennessä. Britannian mahdollinen EU-ero vaikuttanee myös Horisontti-ohjelman jatkoon.

Puolustusyhteistyö

Puolustusyhteistyön tiivistäminen etenee tällä hetkellä EU:ssa vauhdikkaasti. Britannian EU-eron jälkeen EU menetti samalla merkittävimmän sotilasmahtinsa. Nato-yhteistyön lisäksi EU:n tulee huolehtia uskottavasti omasta turvallisuudestaan ja puolustuksestaan. Suomen tulee edistää puolustushankintojen helpottamista sekä puolustusteollisuuden ja -tutkimuksen tukemista. Kuten EU-vaikuttamisstrategiassakin todetaan, terrorismin torjuntaa ja viranomaisten tietojenvaihtoa on tehostettava. Samalla Suomen kannan tulee olla, että osallistava sosiaalipolitiikka sekä niin kansalliset kuin EU-tasonkin investoinnit työllisyyteen ja hyvinvointiin ovat parhaita keinoja torjua erilaisia ääri-ilmiöitä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme

että, suuri valiokunta hyväksyy edellä eriävän mielipiteen perusteluosassa esitetyn kannan.

Helsingissä 31.3.2017

Tytti Tuppurainen sd
Jukka Gustafsson sd
Timo Harakka sd
Sanna Marin sd
Eva Biaudet r

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Yleistä

EU kohtaa poikkeuksellisia haasteita monelta suunnalta. Unionin yhtenäisyyttä koettelee Brexit, äärioikeiston ja populismin nousu ja näidenkin ilmiöiden taustalla oleva eriarvoisuus ja syrjäytyminen. On myös suuri huoli vakavasta humanitäärisestä kriisistä unionin rajoilla, ilmastonmuutoksesta sekä eräiden EU-jäsenvaltioiden, erityisesti Puolan ja Unkarin oikeusvaltiota ja ihmisoikeuksia rapauttavasta kehityksestä. Myös unionin lähialueilla Turkissa, Venäjällä ja Libyassa kuljetaan EU:n arvojen kannalta erittäin huolestuttavaan suuntaan.

Kriisien keskellä on muistettava yhteistyön unionin merkittävät saavutukset: EU on 60-vuotisen historiansa aikana osoittanut olevansa suuri rauhan ja yhteistyön projekti, joka on edesauttanut koko maanosamme vaurauden syntyä.

Suomi ei ole saari, vaan tulevaisuutemme riippuu monin tavoin siitä, kuinka voimme rakentaa Euroopasta nykyistä paremman. Suomen tulee olla aktiivinen ja aloitteellinen jäsen tässä keskustelussa. EU:ta on puolustettava määrätietoisesti kansallisvaltioiden perään haikailijoilta. Myös EU:n ulkoisiin hajotusyrityksiin on vastattava.

Yhdistyneen kuningaskunnan (UK) ero unionista asettaa 27 jäsenmaalle haasteen ja mahdollisuuden kehittää EU:ta paremmaksi. Britannian eroneuvotteluissa on varmistettava hyvät suhteet jatkossakin ja vapaa liikkuvuus niin pitkälle kuin se on mahdollista. Tällä hetkellä Britanniassa asuvien EU-kansalaisten oikeudet on turvattava, kuin myös muualla EU:ssa asuvien brittienkin.

Viime aikoina on noussut ajatus EU:n eritahtisesta kehittämisestä halukkaiden jäsenmaiden kesken. On tärkeää, ettei lukkiutuminen yksimielisyyteen halvauta unionia. Samalla on huolehdittava siitä, ettei eritahtisuus tosiasiassa tarkoita unionia rapauttavaa kehitystä. Olisikin tärkeää määritellä selkeästi, mitä eritahtisuudella käytännössä tarkoitetaan. Vaikka keskeiset tavoitteet ovat yhteisiä, on usein välttämätöntä hyväksyä niiden toteuttamisen eritahtisuus — hyvinä esimerkkeinä Schengen- tai Euro-alueen jäsenyys.

Suomen on uskallettava puolustaa EU:ta, kehittää EU:ta edistykselliseen suuntaan ja toimia tiivistyvän yhteistyön ytimessä ja tehtävä tämä linja selväksi.

Jäsenvaltioiden kansallisten etujen muodostama kompromissi on ollut unionin toiminnan ydin. EU:n kehittämiskeskustelussa tulisi nähdä unioni kansalaistensa yhteisönä. Kriisitilanteissakaan valta ei saa jäädä suljettujen ovien takana tehdyiksi pikaratkaisuiksi, vaan EU-asioiden seuraamista tulisi helpottaa.Valtioneuvoston EU-strategia on jaettu lukuisiin politiikkasektoreihin. Siilomaisen lähestymistavan sijaan eurooppalaista yhteiskunta- ja talousmallia olisi rakennettava kokonaisvaltaisesti kestävämmälle pohjalle. Ihmisarvon, kansalaisten sosiaalisen hyvinvoinnin ja kestävän ympäristön turvaamisen tulee olla EU:n ytimessä. Unionin arvoja on aktiivisesti puolustettava ja politiikan myös rakennuttava niille.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 2

Aito hyvinvointi perustuu ihmisten tasa-arvolle ja luonnonvarojen käytön kestävyydelle. Yksi EU:n keskeinen tehtävä on tukea talouden, elinkeinojen ja eurooppalaisten hyvinvointivaltioiden uudistumista vakaammalle ja vahvemmalle perustalle. Emme saa jättää tuleville sukupolville taakkaa pilaantuneesta ympäristöstä, rapautuneista julkisista talouksista tai sosiaalisen eriarvoisuuden aiheuttamista moninaisista ongelmista.

Talouspolitiikka

Aidosti kestävä talouspolitiikka rakentuu ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestäville ratkaisuille ja nojaa ihmisoikeuksien kunnioittamiseen.

Haluamme tehostaa sisämarkkinoiden toimintaa niin, että ympäristön ja ihmisten hyvinvointi lisääntyy ja vihreän liiketoiminnan edellytykset paranevat. EU:n tulee edistää investointeja, jotka sekä luovat työpaikkoja että tuottavat ympäristöystävällistä teknologiaa, tuotteita ja palveluita. Tällaisia ovat esimerkiksi kansalaisia palvelevat rajat ylittävät hankkeet, kuten Rail Baltica -rata, Euroopan laajuinen sähkön superverkko tai kunnianhimoinen vihreän talouden investointiohjelma.

Digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämistä on vauhditettava. Se parantaa varsinkin pienten ja keskisuurten yritysten liiketoimintamahdollisuuksia. EU-sääntelyn tulee olla selkeää, yksinkertaista ja toimivaa. Sääntelyn hallinnollista taakkaa esimerkiksi maataloudessa on kevennettävä, mutta samalla on pidettävä kiinni tärkeistä tavoitteista, kuten ympäristön tilan parantamisesta ja harmaan talouden torjunnasta. Unionin tasolla tulee myös panostaa merkittävästi koko yhteisöä hyödyttävään sosiaalista hyvinvointia ja ekologista kestävyyttä tukevaan tutkimukseen.

EU-kansalaisten sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet on turvattava takaamalla Euroopan laajuiset perusturvan ja työelämän sääntelyn vähimmäiskriteerit. Tarvitsemme sosiaalista innovointia, kuten yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehittämistä.

Talous- ja rahaliiton nykyisten ongelmien taustalla vaikuttaa yleinen solidaarisuuden ja yhteisvastuun puute. Jäsenmaat keskittyvät liiaksi omien etujen ajamiseen, vaikka yhteisen hyvän tavoittelu tuottaisi kaikille paremman lopputuloksen. Tarvitaan enemmän yhteisiä päätöksiä ja enemmän keskinäistä solidaarisuutta. Olemme valmiita auttamaan muita eurooppalaisia valtioita ja etenkin niissä asuvia ihmisiä, mutta on perusteltua samalla vaatia, että jokainen maa tekee oman osuutensa taloutensa vahvistamiseksi.

Yksi esimerkki siitä, mihin EU:n tulee keskittää yhteiset voimansa, on taistelu kansainvälistä verovälttelyä vastaan. Suomen tulisi konkreettisin avauksin vaatia vahvoja toimia haitallisen verokilpailun rajoittamiseksi esimerkiksi tukemalla mahdollisimman vahvaa esitystä yhteisöveropohjan yhtenäistämisestä ja yhdistämisestä.

Myös kauppapolitiikan tulee rakentua ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestäville ratkaisuille ja nojata ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Suomen tulee vaikuttaa siihen, että kauppasopimukset neuvotellaan avoimesti ja niiden ympäristö- ja sosiaaliset vaikutukset arvioidaan perusteellisesti. On pystyttävä varmistamaan jo etukäteen, että kauppasopimukset, ml. niihin mahdollisesti sisällytettävä investointisuoja ja riitojenratkaisu, eivät estä edes välillisesti EU:ta kehittämästä lain-

säädäntöään. CETA-sopimukseen oikoluvun yhteydessä sisällytetyn investointiriitojenratkaisujärjestelmän kohdalla on huomioitava eduskunnan kanta, koskien vastaavaa järjestelyä TTIP-sopimuksessa.

Veropolitiikka ja harmaan talouden torjunta

EU on kyennyt heikosti puuttumaan jäsenvaltioiden väliseen aggressiiviseen verokilpailuun. Se vaatisi päätäntävallan osittaista siirtämistä EU:lle, mutta vastineeksi kaikkien hyvinvointi kasvaisi.

Yritykset pyrkivät välttämään veroja optimoimalla sitä, missä voitot ja kustannukset näkyvät. Tämän vuoksi tarvitaan yhteinen tapa laskea yritysverot. Verotuksen yhteinen minimitaso esimerkiksi yritysverotuksessa hillitsisi keskinäistä kilpailua yritysten sijoittumisesta ja voittojen tulouttamisesta. Se parantaisi kaikkien mahdollisuutta rakentaa sosiaalisesti oikeudenmukaisempaa taloutta. Tämä edellyttää sitä, että verotuksesta voidaan päättää EU-tasolla määräenemmistöpäätöksillä.

Suomen tuleekin tukea mahdollisimman vahvaa komission lokakuussa 2016 esittämää yhteisöveropohjan yhtenäistämistä ja yhdistämistä (Common Consolidated Corporate Tax Base, CCTB12- ja CCCTB-direktiiviehdotukset) sekä vaikuttaa aktiivisesti yhteisen, esimerkiksi 15—20 prosentin yhteisötulon minimiverokannan säätämiseksi EU:ssa.

Viranomaisten välisessä tietojenvaihdossa ollaan vihdoin siirtymässä pyyntöihin nojaavasta järjestelmästä automaattiseen tietojenvaihtoon. Järjestelmästä on saatava mahdollisimman kattava. Suomen tulee ajaa konkreettisia ja kattavia esityksiä läpinäkyvyyden ja avoimuuden lisäämiseksi. Veroviranomaisten saama tieto on luonteeltaan hyvin salattua. Myös esimerkiksi kuluttajien ja kansalaisjärjestöjen sekä sijoittajien tulee voida saada tietoa esimerkiksi siitä, minne ja kuinka paljon yritykset maksavat veroja.

Monikansallisten yritysten tulee ottaa käyttöön avoin maakohtainen veroraportointi, jossa yritykset jakavat maakohtaista tietoa voitoistaan ja veroistaan ymmärrettävässä ja vertailukelpoisessa muodossa. Tämä mahdollistaa sen arvioimisen, maksetaanko verot sinne, missä tulos syntyy.

Myös EU:n hankintasäädöksiä tulee uudistaa niin, että veroparatiiseja hyödyntävien yritysten sulkeminen pois julkisista hankinnoista tulee mahdolliseksi. Suomen tulee myös huolehtia, että EU:n musta lista luodaan avoimesti ja että se koskee maita tasapuolisesti.

Maahanmuuttopolitiikka

Maailmaa on kohdannut laajin humanitäärinen kriisi sitten toisen maailmansodan, kun yli 65 miljoonaa ihmistä on joutunut lähtemään pakolaiseksi ja etsimään turvaa sodalta tai muulta vainolta. Pieni osa näistä ihmisistä on pyrkinyt Eurooppaan turvaan. Tähän humanitaariseen hätään meidän on kyettävä vastaamaan nyt.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 2

Suomen lähestymistapa pakolaiskriisiin on ollut ongelmallinen pakolaisten oikeuksien, solidaarisen vastuunjaon ja aitoihin juurisyihin puuttumisen näkökulmasta. Olemme nyt EU:ssa enemmän osa ongelmaa kuin ratkaisua.

Valtioneuvosto on kannattanut Turkki-sopimusta ja sen mallille rakentuvia vastaavantyyppisiä "kumppanuussopimuksia" ratkaisuksi pakolaiskriisiin. EU:n ja Turkin välisessä pakolaissopimuksessa vastuu on ulkoistettu valtiolle, jonka tiedetään muun muassa palauttaneen pakolaisia Syyriaan. YK:n pakolaisjärjestö ja ihmisoikeusjärjestöt ovat arvostelleet rajusti sopimusta ja sen inhimillistä hintaa. Turkin kyky käsitellä turvapaikkahakemuksia on koetuksella. Maan ihmisoikeustilanne on erittäin huolestuttava. EU ei voi sysätä humanitäärisen kriisin hoitoa Turkin harteille. Olosuhteet Euroopan rajoilla, kuten Makedoniassa ja Kreikan saarilla olevissa vastaanottokeskuksissa, ovat kaaosmaiset ja epäinhimilliset. Tämä tulee olemaan häpeätahra maanosamme historiassa, ja Suomen on tehtävä kaikkensa, jotta inhimilliseen hätään EU:ssa vastataan ripeästi.

Jotta humanitaariseen kriisiin EU:n rajoilla voidaan löytää pidempiaikainen ja kestävä ratkaisu, vastuuta tulee jakaa jäsenvaltioiden kesken reilusti. Toimimattoman Dublin-järjestelmän tilalle on luotava pikaisesti pysyvä ja sitova jakomekanismi, jonka avulla turvapaikanhakijat jaetaan oikeudenmukaisesti jäsenvaltioihin.

Uudistettaessa EU:n turvapaikkapolitiikkaa lähtökohtana on oltava turvapaikanhakijoiden ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Tehokkaat ja nykyistä nopeammat prosessit ovat kaikkien kannalta järkeviä, mutta ne on tehtävä oikeudenmukainen kohtelu turvaten. Esimerkiksi komission ehdotus siitä, että hakijalla olisi oikeus saada ilmaista oikeusapua jo ennen muutoksenhakuvaihetta, on tärkeä ja kannatettava tältä kannalta. Valitettavasti valtioneuvosto on kulkenut juuri päinvastaiseen suuntaan poistamalla ilmaisen oikeusavun turvapaikkapuhuttelussa ja rajannut turvapaikanhakijoiden valitusmahdollisuuksia sekä ajanut tätä myös unionin tasolla.

Nykyistä pakolaiskriisiä kärjistää se, että Eurooppaan on kovin vaikea päästä laillisesti kriisimaista. Tämä pakottaa ihmiset turvautumaan ihmissalakuljettajiin ja vaarallisiin reitteihin. Suomen tulisi ajaa EU:ssa laillisten reittien luomista esimerkiksi pakolaiskiintiöiden nostamisen, perheenyhdistämisen helpottamisen ja humanitaarisen viisumin käyttöönoton kautta.

Ihmisoikeusvelvoitteista on huolehdittava myös kielteisten turvapaikkapäätösten saaneiden kohdalla.

Valtioneuvosto kannattaa kehityspolitiikan käyttämistä enenevässä määrin maahanmuuton hallintaan. Tämä ei ole hyväksyttävä peruste varojen uudelleenohjaamiselle. Kehitysyhteistyövaroja ei tule kohdentaa maahanmuuton ehkäisyyn, eikä esimerkiksi maantieteellinen kohdennus lähtö- ja kauttakulkumaihin ole hyväksyttävä. Kehitysyhteistyön tavoitteena on poistaa äärimmäinen köyhyys ja vähentää eriarvoisuutta. Euroopan unionin tulee kantaa vastuunsa maailman köyhyydestä, ihmisten hädästä ja ympäristön tuhoutumisesta, ja siksi sen on oltava johdonmukainen myös kaikissa toimissaan. Vain näin voidaan aidosti puuttua niihin syihin, jotka ajavat ihmisiä pakolaisiksi.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 2

Ilmastopolitiikka

Ilmastonmuutos on ihmiskuntaa ja planeettamme hyvinvointia kohtaava suuri uhka. Sen torjumiseksi meidän on tehtävä kaikkemme. Valtioneuvoston strategian mukaan Suomi vaikuttaa siihen, että Pariisin ilmastosopimuksen voimaansaattaminen ja toimeenpano etenevät nopeasti sekä EU:ssa että YK:n ilmastosopimuksen puitteissa. Tämä uhkaa jäädä juhlapuheeksi. Valtioneuvosto ei ole ilmaissut ajavansa EU:n valmistelussa olevien 2030-ilmastotavoitteiden korottamista sellaisiksi, että ne vastaisivat kunnianhimoltaan Pariisin sopimuksen tasoa. Komission jäsenvaltioille esittämän ilmasto- ja energiapaketin suhteen Suomi on ollut pikemminkin vastahankainen esimerkiksi sitovan energiatehokkuustavoitteen tai tehokkaan hiilinielupolitiikan suhteen. Suomen tavoite taakanjakosektorin päästövähennysvelvoitteiden suhteen on, että sektorin tosiasiallinen päästövähennysvelvoite asettuu nimellistä 39 %:n velvoitetta alemmaksi, tarvittaessa ns. joustomekanismien täysimääräisellä hyödyntämisellä. Suomen tavoite on siis, että meidän ei tarvitsisi vähentää päästöjämme edes sen vertaa kuin komissio on esittänyt, vaikka todellisuudessa Pariisin tavoitteiden saavuttaminen edellyttää vielä jyrkempiä päästövähennyksiä.

Hallituksen ilmastopolitiikka ei ole riittävän kunnianhimoista. Ei ole vastuullista etsiä keinoja päästövähennysten helpottamiseen, vaan tavoitteena tulee olla päästöjen vähentäminen mahdollisimman nopeasti Suomelle asetetut velvoitteet täysimääräisesti toteuttaen ja valmistautuen siihen, että vuodelle 2030 asetettuja tavoitteita tullaan lähivuosina vielä tiukentamaan. Muuten ei ole mahdollista hillitä ilmastonmuutos alle 2 asteen, saati 1,5 asteeseen.

Tähän mennessä hyväksytyt EU:n ilmastotavoitteet eivät vastaa Pariisin ilmastosopimuksen asettamaa lämpenemisrajaa. Sitran teettämän selvityksen mukaan Pariisin tavoitteiden saavuttamiseksi oikeudenmukaisella tavalla EU:n pitäisi vähentää päästöjään vuoteen 2030 mennessä 75 prosenttia ja Suomen 60 prosenttia verrattuna vuoteen 1990. (Sitra: What does the Paris Climate Agreement mean for Finland and the European Union, 2016).

EU-vaikuttamisstrategiassa Suomi tavoittelee myös sitä, että EU mahdollistaa bioenergian voimakkaasti kasvavan käytön ja määrittää sen aina nollapäästöiseksi, vaikka tieteellisen tiedon mukaan kaikki bioenergia ei ole päästötöntä. Metsien käyttöä energiantuotannossa halutaan kasvattaa, vaikka tämän tiedetään nykytutkimuksen valossa vähentävän metsien hiilensidontakapasiteettia sekä uhkaavan luonnon monimuotoisuutta. Suomen tulee toimia EU:ssa sen edistämiseksi, että bioenergian ja metsäbioenergian kestävyyskriteereistä ja LULUCF-laskentasäännöistä luodaan sellaiset, että ne perustuvat luonnontieteeseen, varmistavat hiilinielun ja -varaston kasvamisen myös lyhyellä aikavälillä, mahdollistavat luonnon monimuotoisuuden säilymisen sekä estävät muuhun käyttöön sopivaa runkopuuta ja muuta arvokasta puumateriaalia päätymästä energiakäyttöön. Keskiössä tulee olla ilmastopäästöjen tosiasiallinen vähentäminen eikä bioenergian yksinomainen edistäminen.

Komission esittämä kiertotalouspaketti on tärkeä toimi uusien kestävien rakenteiden synnyttämiseksi eurooppalaiseen talouteen ja teollisuuteen. Resurssitehokkuus on keskeinen kysymys ilmastonmuutoksen torjunnassa. On edellytettävä suurempaa kunnianhimoa kiertotalouden edistämiseksi Euroopassa. Myös päästökaupan korjaamista on jatkettava, jotta se aidosti ohjaa vähäpäästöisyyteen sekä puhtaan teknologian investointeihin.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 2

Maatalouspolitiikka

Oman ruoan tuotannon on oltava kaikkialla EU:ssa mahdollista. Suomen on huolehdittava oman ruoantuotantomme edellytysten parantamisesta. EU:n maatalouspolitiikassa sääntelyn yksinkertaistaminen on tärkeää. Yksinkertaistaminen vähentää viljelijöihin kohdistuvia hallinnollisia tehtäviä ja mahdollistaa keskittymisen paremmin maataloustöihin, mikä voi parantaa myös kilpailukykyä. Maatalouspolitiikan yksinkertaistamistoimista huolimatta EU:n tulee jatkossakin olla aktiivisesti seuraamassa eläinten hyvinvointia, elintarviketurvallisuutta ja ympäristökestävyyttä. Viherryttämistoimia tulee jatkaa Itämeren ja ilmaston suojelemiseksi. Kunnianhimoisempien ilmasto- ja ympäristötavoitteiden tulee olla keskeisessä roolissa EU:n maatalouspolitiikan laajassa uudistuksessa (CAP 2020).

Myös biotalouden ja kiertotalouden edistämisen tulee olla Suomen strategisia painopisteistä osana maataloutta. On tärkeää, että komissio laatii vuonna 2017 uuden biotalousstrategian, jossa edistetään entistä paremmin biotalouden ja kiertotalouden mahdollisuuksia. Strategiassa tärkeässä roolissa tulee olla myös, kuinka fossiilipohjaisia tuotteita voidaan korvata uusiutuviin raaka-aineisiin perustuvilla tuotteilla.

Metsätalouden osalta EU:lla on tärkeä rooli määritellä kriteerit metsien kestävälle käytölle. Jäsenmaiden ei tule voida asettaa vertailutasoja ja laskentasääntöjä kansallisesti ilman ulkopuolista arviointia hiilinielun todellisesta kehityksestä. Hiilinielulaskennassa tulee edistää kestävää metsien käyttöä.

Sosiaalinen hyvinvointi ja työllisyys

Unionin tulee voimakkaasti edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta alueellaan ja puolustaa vahvimmin niitä, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa — köyhiä, työttömiä ja syrjäytettyjä.

EU-kansalaisten sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet on turvattava takaamalla Euroopan laajuiset perusturvan ja työelämän sääntelyn vähimmäiskriteerit. Tämä on tärkeää paitsi sosiaalisesti myös siksi, että yhteisillä markkinoilla ei kilpailla epäinhimillisillä työehdoilla.

Peruskoulutuksessa, tasa-arvossa ja työsuojelussa yleiseurooppalaista tasoa on pyrittävä nostamaan lähemmäs pohjoismaista tasoa. Jäsenvaltioille on kuitenkin säilytettävä mahdollisuus korkeamman tason ylläpitämiseen.

EU:n tulee osoittaa suuntaa työn ja sosiaaliturvan yhteensovittamisessa tavalla, joka luo tilaa uusille työnteon muodoille, yrittäjyydelle ja sukupuolten väliselle tasa-arvolle.

Tarvitsemme sosiaalista innovointia, kuten yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehittämistä. Työnteon joustavuuden ja hyvinvoinnin lisäämisen yksi keino, jossa Suomi voisi olla eurooppalainen edelläkävijä, on eurooppalainen perustulokokeilu.

Erityisesti sellaisilla alueilla, joilla on vakavia taloudellisia ja sosiaalisia ongelmia, tarvitaan yhteisiä välineitä taistelussa köyhyyttä vastaan. Erityishuomio EU:ssa tulee kiinnittää nuoriin, jotta jokaiselle nuorelle voidaan turvata koulutus ja itsenäinen toimeentulo.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 2

Ulkopolitiikka ja turvallisuuspolitiikka

Jos EU haluaa nousta maailmanpolitiikan todelliseksi geopoliittiseksi voimaksi kokonsa ja asemansa edellyttämällä tavalla, tarvitaan vahvempaa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Sen tulee yhdistää johdonmukaisesti ulkopolitiikan eri keinot, joilla puolustetaan ihmisoikeuksia ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta, puututaan enemmän köyhyyden, sotien ja terrorismin perimmäisiin syihin, osallistutaan konfliktien sovitteluun diplomatian keinoin, mutta myös yhdistetään sotilasvoimia.

Pakolaiskriisi sekä Pariisin ja Brysselin terrori-iskut loivat kaikessa kauheudessaan uutta pohjaa EU:n yhteiselle ulko- ja turvallisuuspolitiikalle, keskinäiselle solidaarisuudelle sekä avunannolle. Yhteisen turvallisuuspolitiikan kehittäminen on Suomen edun mukaista, ja siihen tulee EU:ssa panostaa.

Myös ympäristön suojelun tulee olla EU:n ulkopolitiikan keskiössä. Esimerkiksi Arktiselle alueelle on saatava öljyn- ja kaasunporauskielto ja herkät luontoalueet on saatava kansainväliseen suojeluun.

EU:n tulevaisuus

Euroopan tulevaisuus riippuu vahvasti yhteisestä tahtotilasta sitoutua EU:hun ja sen kehittämiseen. On syytä muistaa, että EU on aina ollut suuri rauhanprojekti, jonka tavoitteena on parempi arki ja hyvinvointi, vapaa liikkuvuus, yhteiset työmarkkinat ja opiskelumahdollisuudet.

Viime aikojen kehitys ja kriisit osoittavat, että EU:ta on uudistettava, tarvitaan uusi Eurooppa ja uusi suunta. Suomen on oltava kaikissa ytimissä, missä kehitys tapahtuu, sillä pragmaattinen keskitie vie umpikujaan. Globalisaation haasteisiin voimme paremmin vastata yhdessä kuin kukin maa itsekseen.

EU:n uudistamiseksi komissio on esittänyt viisi kehityspolkua keskustelun pohjaksi. Skenaarioiden ääripäät ovat nykytila ja liittovaltiokehitys. Kolme muuta ovat keskittyminen puhtaasti vain sisämarkkinoiden kehittämiseen, keskittyminen vahvemmin vain niihin kysymyksiin, joista on laaja yhteisymmärrys, ja kolmanneksi ajatus siitä, että jotkut maat voivat kulkea eri tahtiin. Toki muut maat voivat myöhemmin liittyä joukkoon.

Todellinen kehityspolku valittaneen noista kolmesta viimeisestä ja niiden yhdistelmästä. On rohkeasti tehtävä yhdessä enemmän ja sallittava joissakin kysymyksissä eritahtisuuskin. Mutta ei tule hyväksyä sitä, että on vapaamatkustajamaita, jotka haluavat vain hyötyä EU:n talouspolitiikasta, mutta jättävät kantamatta vastuun yhteisestä maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikasta. Jotta EU:sta tulee toimivampi, on saatava strategialinjaukset myös suoraan tekoihin. Siitä tulee lähteä, että yhdessä sovitut asiat toteutetaan.

Ilmastopolitiikka on ollut EU:n menestystarina, ja olemme näyttäneet suuntaa muulle maailmalle. Nyt kun Pariisiin sopimus on saatu voimaan, on asetettava entistä kunnianhimoisemmat tavoitteet ja toimet vuodelle 2030. EU:n nykyiset toimet eivät riitä rajaamaan planeetta Maan lämpenemistä alle kahden asteen.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 2

EU:n päätöksenteon avoimuutta on lisättävä, jotta sen hyväksyttävyys kansalaisten silmissä paranee. On entistä määrätietoisemmin ponnisteltava vahvemman ja solidaarisemman EU:n puolesta, jossa työllisyys paranee ja köyhyys, eriarvoisuus ja osattomuus vähenevät.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme

että valtioneuvosto ottaa edellä todetun huomioon.

Helsingissä 31.3.2017

Johanna Karimäki vihr
Emma Kari vihr

ERIÄVÄ MIELIPIDE 3

Perustelut

Valiokunnan lausunnossa pitää edellyttää vahvempaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta, tehokkaampaa verokilpailuun puuttumista, kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa sekä ihmisoikeuksien toteutumista muuttoliikkeisiin vastaamisessa ja pakolaispolitiikassa. Tämän vuoksi ehdotan käsittelyn pohjaksi seuraavaa:

Yleistä

Euroopan unionin jäsenyys on yli 20 vuotta ollut Suomen tapa hoitaa merkittävä osa kansainvälisistä kauppa- ja muista suhteista. Samalla jäsenyys on tukenut kansalaisten hyvinvointia ja turvallisuutta. EU:n ulkopuolella Suomen vaikutusmahdollisuudet esimerkiksi maailmankaupassa tai ilmastopolitiikassa olisivat pienemmät.

Euroopan perimmäisiä ongelmia ovat tällä hetkellä pitkään jatkunut investointilama ja työttömyys, ilmastonmuutos seurauksineen, eriarvoisuuden kasvu sekä kansallismielisyyden ja äärioikeiston nousu. Nämä osaltaan johtavat myös siihen, että EU ei ole pystynyt vahvistamaan luottamusta kansalaisten silmissä, rooliaan pehmeän voiman edustajana maailmassa eikä esimerkiksi riittävästi puuttumaan pakolaisuuden syihin.

Suomen on aktiivisesti kehitettävä EU:ta pohjoismaisten arvojen mukaiseksi yhteisöksi, joka edistää työllisyyttä, suojelee työntekijöiden oikeuksia globaalin talouden puristuksessa, suojelee hyvinvointipalveluita, kunnioittaa sotien ja vainon vuoksi pakoon lähteneiden ihmisoikeuksia, irtisanoutuu ääriliikkeiden väkivallasta ja rasismista sekä edistää kunnianhimoista ympäristön- ja ilmastonsuojelua.

Unionin haasteet

EU on vuosien mittaan pienin askelin tiivistynyt ja laajentunut uusille politiikan alueille. Kehitys ei herättänyt kansalaisten enemmistössä suurta vastustusta silloin, kun talouskehitys oli suhteellisen suotuisaa. Vasta yhteisvaluutta euron kriisin, vuosia jatkuneen talousahdingon sekä talouskriisin väärän hoidon seurauksena unionin hyöty on laajemmin kyseenalaistettu. Oikeistopopulistit ovat hyödyntäneet ihmisten turhautumista ja etääntymistä EU-tason päätöksentekijöistä.

Eurooppa on siirtynyt ehkä pysyvästi hitaamman talouskasvun aikaan. Tuotantoa on siirtynyt halvemman työvoiman maihin. Vielä enemmän työpaikkoja on vienyt työn tehostuminen automatisaation kautta. Maiden ja alueiden sekä eri väestöryhmien välinen talouskehitys on epätasaista ja eriarvoista. Oikeistopopulistit ovat kääntäneet ihmisten huolen työpaikoista syytöksiksi maahanmuuttajia ja turvapaikanhakijoita kohtaan. Populismin taustalla on myös tiedonvälityksen muutos: lehdistön sijaan ihmiset seuraavat maailmaa sosiaalisen median kautta, jossa kriittinen ajattelu voi hämärtyä.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 3

Nyt Euroopan unionin jäsenmaissa vallankahvassa ovat pääsääntöisesti joko oikeistopuolueet tai oikeistopopulistiset puolueet, Suomessa molemmat. Näiden esittämät lääkkeet talouteen ovat olleet hyvinvointipalveluista ja koulutuksesta leikkaaminen, työttömien syyllistäminen ja maahanmuuttajien syyllistäminen.

Euroopan sisärajoja pystytetään uudelleen, jopa Pohjoismaiden välille, ja ihmisten vapaa liikkuvuus on kohta mennyttä. Vapaa liikkuvuus on keskeinen tekijä siinä, että Euroopan maiden välillä on yhteenkuuluvuuden tunnetta ja solidaarisuutta. Työntekijöiden, vaihto-opiskelijoiden ja muun liikkuvuuden rajoittuessa mantereen ihmiset tuntevat toisiaan entistä huonommin, ja ulkomaalaisia vierastetaan entistä enemmän.

Näillä lääkkeillä Euroopan tauti vain pahenee, ja eriarvoisuus kasvaa. Populistit jatkavat hyökkäystään demokraattisen yhteiskunnan instituutioita vastaan: kohteina ovat vaaleilla valitut päätöksentekijät, riippumaton oikeuslaitos ja vapaa media.

Valitettavasti Euroopan suuntana näyttää olevan yhteistyön sijaan kansallisvaltioiden omaneduntavoittelu ja keskinäinen kilpailu. Samalla kansainvälisen oikeuden ja ihmisoikeuksien kunnioitus heikentyy. Esimerkiksi Turkin ja EU:n pakolaissopu on häpeällinen osoitus intressien yhteensovittamisesta ihmisoikeuksista ja oikeusvaltioperiaatteesta piittaamatta. Onko EU todellakin valmis luopumaan lyhytnäköisesti sen keskeisestä arvopohjasta: ihmisoikeuksista, demokratiasta ja sananvapaudesta?

Kuitenkin Eurooppa tarvitsee EU:ta juuri siksi, että esimerkiksi estettäisiin jäsenmaiden verokilpailu lyhytnäköisen kansallisen etunsa mukaisesti yhteistä etua vastaan. Sama pätee ilmastopolitiikkaan, kuluttajansuojaan, pankkisääntelyyn ja työntekijöiden oikeuksiin. Kaikki EU-sääntely ei suinkaan ole turhaa. Paljon puhutut "normitalkoot" ja normien määrällinen vähentäminen hämärtävät sitä tosiasiaa, että kehittynyt talous ja parempi maailma tarvitsevat myös yhteisiä pelisääntöjä.

Suomen pitää EU:ssa tehdä kaikkensa, jotta yhteisellä lainsäädännöllä veroparatiisitalous lopetetaan. Euromaista Luxemburg ja Alankomaat kuuluvat pahimpien veroparatiisien joukkoon. Veroparatiisitalouden ja jäsenmaiden välisen tuhoisan verokilpailun torjumiseksi tarvitaan välttämättä Euroopan laajuisia minimitasoja verotukseen. Yritysveroihin tarvitaan yhteisiä sääntöjä. Nimellisillä veroprosenteilla ei ole merkitystä, jos veropohjat vuotavat ja Euroopan maat kilpailevat sillä, kuka tarjoaa yrityksille eniten veroetuja.

Suomen tulisi myös ajaa sanktioita omistusten piilottamisesta hallintarekistereihin, ja Suomen hyvä malli on laajennettava koko Euroopan unioniin. EU:ssa toimivat yritykset on velvoitettava avaamaan tiedot niiden voitoista, työntekijöistä, varoista ja maksamista veroista maakohtaisesti. On säädettävä EU:n laajuinen rahoitusmarkkinavero. Tarvitaan myös kansainvälinen sopimus verokaavasta, jolla poistettaisiin ylikansallisilta yrityksiltä siirtohinnoittelun hyödyt. Kun monikansallisten suuryritysten verovuodot tukitaan, paranevat myös pienten ja keskisuurten yritysten toimintamahdollisuudet.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 3

Unionin kehittäminen

Ei näytä siltä, että Eurooppa olisi lähiaikoina palaamassa vanhalle kehityspolulleen jatkuvasti tiivistyväksi yhteisöksi. EU ei näytä etenevän kohti liittovaltiota. Sellaista valmiutta perussopimusten muuttamiselle ei jäsenmaissa ole. Unioni ei voi olla muuta kuin mitä jäsenmaat sen haluavat olevan.

Edessä voi sen sijaan olla eriytyvä kehitys unionin sisällä. Saksan ja Ranskan johtajat ovat jo ilmaisseet halunsa eri tahtia syvenevälle unionille. Keskeisten euromaiden halu tiivistää talouspolitiikan yhteistyötä on ymmärrettävää eurokriisiä vasten: tarvitaan parempaa varautumista ennen seuraavaa kriisiä. Tuleviin talouskriiseihin varautuminen ei kuitenkaan riitä, jos ei kyetä hoitamaan kriisien sosiaalisia seurauksia inhimillisesti.

Euroopan talous- ja rahaliitto EMU on oleellisesti erilainen kuin Suomen liittyessä siihen vuonna 1999, ja yhteisvaluutan rakenteelliset ongelmat ovat paljastuneet. Euro on valuuttana osoittautunut liian vahvaksi reuna-alueille, ja rahaliiton sisäiset epätasapainot luovat näille maille pysyvän rakenteellisen ongelman ja vaihtotasealijäämän.

Nykyisten talouskurisääntöjen mielekkyys on kyseenalaistettava ja ryhdyttävä määrittelemään niitä EU:ssa uudelleen talous- ja työllisyyspolitiikan liikkumavaran lisäämiseksi. Talouskurin on voitava joustaa korkean työttömyyden vuoksi.

Euroopan keskuspankin tärkeimmäksi tehtäväksi on otettava työttömyyden vähentäminen ja korkean inflaation lisäksi on puututtava myös liian alhaiseen inflaatioon. Jäsenmaille on annettava mahdollisuus lainata rajoitetusti suoraan keskuspankista niiden omistusosuuden suhteessa.

Sijoittajanvastuuseen perustuva vahva pankkiunioni tarvitaan katkaisemaan pankkien ja valtioiden välinen kytkös, jonka seurauksena yksittäisen jäsenmaan veronmaksajat ovat vastanneet kriisipankkien pelastamisesta. Suunnitellut toimet eivät kuitenkaan riitä, vaan tarvitaan järeämpiä keinoja. Tulevien pankkikriisien välttämiseksi myös investointi- ja talletuspankkitoiminta on erotettava toisistaan.

Suomella on oltava selkeä visio siitä, millaisen EU:n haluamme pitkällä aikavälillä. Samalla on syytä varautua EU:n vaihtoehtoisiin tulevaisuuksiin. Suomen ei tule tyytyä passiivisena reagoimaan asteittaisiin esityksiin ja myötäilemään komission huonoja esityksiä tai pahimmillaan vesittämään komission hyviä esityksiä.

On tuettava sellaista kehitystä, jossa vahvistetaan edellytyksiä huolehtia tasa-arvosta ja demokratiasta, mutta jäädä pois sellaisesta kehityksestä, joka heikentää niitä. EU:n sisällä ei tule sallia esimerkiksi maiden keskinäistä verokilpailua kohti pohjaa, rasismia ja ihmisoikeuksien polkemista tai työntekijöiden halpamyyntiä.

EU:sta on tultava vahvempi sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäjä. EU:ssa on suurta eriarvoisuutta niin jäsenmaiden välillä kuin jäsenmaiden sisällä. Unionilla voisi olla — ja tulisi olla — suurempi rooli sosiaalisten ongelmien lievittämisessä. Unionitasolla jäsenmaat voisivat esimerkiksi yhdessä määritellä ja tukea toimeentulon perustasoja.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 3

Oikeistopopulismia vastaan on toimittava satsaamalla koulutukseen kaikilla asteilla, vahvistamalla kansalaiskeskustelua ja kansalaisyhteiskuntaan ankkuroitua demokratiaa sekä yleisradion julkisen palvelun tiedonvälitystä. Suomessa hallitus on kuitenkin toiminut kaikkia näitä tavoitteita vastaan: hyökännyt työntekijöiden sopimisoikeutta vastaan, leikannut koulutuksesta ja kansalaisjärjestöjen rahoituksesta ja kyseenalaistanut Ylen riippumatonta asemaa.

Unionin globaali rooli

EU:n on oltava vastuullinen globaali toimija ja edistettävä johdonmukaisesti esimerkiksi YK:n uusia kestävän kehityksen tavoitteita, jotka velvoittavat kaikki maailman maat edistämään sosiaalisesti oikeudenmukaista ja ympäristön kannalta kestävää kehitystä. Mahdollisia lyhyen aikavälin kauppa- ja talouspoliittisia tavoitteita ei tule laittaa niiden edelle. Valitettavasti EU on muun muassa kahdenvälisillä kauppa- ja investointisopimuksillaan päinvastoin edistämässä maailmaa, jossa vahvat määräävät ja aito pyrkimys monenkeskiseen sopimiseen vähenee.

EU:n on otettava kansalaisten kritiikki kauppa- ja investointisopimuksia kohtaan vakavasti. Suomessakin Yhdysvaltojen ja EU:n välinen vapaakauppa- ja investointisopimus TTIP herätti laajaa kritiikkiä niin kansalaisissa, julkisessa keskustelussa kuin eduskunnassa. TTIP on nyt toistaiseksi jäissä, mutta yhtälailla ongelmalliset Kanadan ja EU:n vapaakauppasopimus Ceta sekä palveluiden kauppaa vapauttava TiSA etenevät. Niiden lisäksi EU:lla on meneillään useita muita sopimusneuvotteluita, joissa sovelletaan esimerkiksi ongelmalliseksi todettua investointisuojakäytäntöä.

Pariisin ilmastosopimus on saatettava voimaan ja toimeenpantava nopeasti. Suomen tulee edistää sitä, että EU kiristäisi päästövähennystavoitteitaan. Etupainotteinen toiminta avaa EU:lle markkinajohtajan aseman energiansäästön ja uusiutuvan energian kentällä. Uusiutuvien energialähteiden, kuten biomassan, kestävyyskriteerien on perustuttava tuoreimpaan tieteelliseen tietoon.

Suomen hallituksen biotalouslinjaukset ovat kuitenkin ristiriitaisia tämän tavoitteen kanssa. Biotalouden varjolla ei voi toteuttaa sellaista energiapolitiikkaa, joka johtaa metsien hiilinielun puolittumiseen. Voimakkaasti lisääntyvä puubiomassan käyttö energiantuotannossa tekee tyhjäksi päästövähennykset muilla sektoreilla.

Kierto- ja biotalous on valjastettava palvelemaan ilmastopäästöjen aitoa ja nopeaa vähentämistä, jotta ilmastonmuutos onnistutaan pysäyttämään ajoissa. Suomella ja Euroopalla on kaikki edellytykset selvitä kriisistä voittajana, kunhan tutkimukseen ja tuotekehitykseen panostetaan sekä kotimarkkinoilla että kolmansissa maissa. Kunnianhimoinen ilmastopolitiikka on otettava tavoitteeksi EU:n puhtaan energian pakettia käsiteltäessä. Esimerkiksi energiatehokkuusvaatimusten tiukentamisella olisi monia positiivisia kerrannaisvaikutuksia.

Paluu juurille

Euroopan unionin ja Euroopan talous- ja rahaliiton on oltava ihmisille hyödyllinen projekti, ei demokratiaa kaventava tai järkevää talouspolitiikkaa estävä pakkopaita. Myöskään voimapolitiikkaan hyvinvoinnin kustannuksella turvautuvan ja arvaamattoman Venäjän ei pidä antaa provosoida EU-maita unionin militarisointiin tai käyttämään unionia voimapolitiikan välineenä.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 3

Päinvastoin, talousyhteisönä EU:n on jatkossakin edustettava nimenomaan pehmeää vakauttavaa voimaa.

Ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sektoreilla Suomen tulee huolehtia kansallisesta liikkumatilastaan. Myöskään jäsenmaiden keskinäistä avunantoa ja solidaarisuutta ei saa käyttää välineenä itse EU:n militarisointiin. Ratkaisu EU:n yhtenäisyyteen ei ole sotilasliitto — ei EU:n eikä Naton.

Euroopan turvallisuuden tunteen on lähdettävä ihmisten arjesta. Unioni on koettava puolustamisen arvoiseksi. Kovan turvallisuuden sijaan EU:n on palattava juurilleen ja tarjottava maille talousyhteistyötä ja suotuisaa talouskehitystä vastineeksi rauhasta. Tämä pätee niin suhteessa Lähi-itään, Venäjään, kehityspolitiikkaan kuin hyvinvointilupaukseen EU-maiden omille kansalaisille.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän

että, suuri valiokunta hyväksyy edellä eriävän mielipiteen perusteluosassa esitetyn kannan.

Helsingissä 31.3.2017

Paavo Arhinmäki vas

ERIÄVÄ MIELIPIDE 4

Perustelut

Ison-Britannian lähtö Euroopan unionista on luomassa uuden tilanteen, jonka pääpiirteet ovat hahmottumassa. EU:n sisällä voimistuvat näkemykset, joiden mukaan yhdentymisessä on otettava harppaus eteenpäin. Nk. viiden puheenjohtajan raportti euroalueen "viimeistelystä" toimii suunnitelmien pohjana. Maaliskuun alussa julkaistu Euroopan komission valkoinen kirja unionin tulevaisuudesta hahmottelee viisi skenaariota, joilla yhdentymistä pyritään edistämään.

Lupausten, odotusten ja tulosten ristiriita on komissiolle syventämisen keskeinen peruste. On annettu ymmärtää, että unioni kykenisi toimimaan kuin valtio ja ratkaisemaan isoja ongelmia. On luotu odotuksia, joita ei pystytä täyttämään, joten vaaditaan unionia muuttumaan yhä enemmän liittovaltioksi. Koko valkoisen kirjan ja euroalueen viimeistelyn ympärille kehitetty nopea unionin yhdentämisen prosessi on omiaan herättämään lisää odotuksia siitä, että juuri EU on se, jonka tulee ratkaista jäsenmaiden kohtaamia ongelmia. Tämä ajattelu on jo perustoiltaan väärä. Jäsenmailla on oltava vastuu omasta kehityksestään.

Parempi, "kuudes skenaario" olisi mitoittaa odotukset realistisiksi ja lisätä jäsenvaltioiden vastuuta omasta kehityksestään. Tämä vastaisi aiempaa Suomen linjaa, jolloin on korostettu jäsenmaiden omaa vastuuta ja sääntöjen noudattamista ja pyritty EU:n budjetin rajoittamiseen 1%:n tasolle kansantuotteesta. On pyritty siihen, että jäsenmailla säilyy paine tarpeellisten uudistusten tekemiseen, eikä aleta ulkopuoliseen tukeen turvautuen laiminlyödä rakennemuutoksia.

Eritahtinen eteneminen

Vaikka yhteisvaluutta, pankkiunioni, Schengen ja poliisiyhteistyö muodollisesti eivät ole eritahtista yhteistyötä, ne ovat muodostuneet unionin jäsenvaltioita erottavaksi rakenteeksi ja ovat osa eritahtista etenemistä. Suomen tulee nimenomaan vaikuttamisstrategiassaan määritellä, mitä muutoksia eritahtinen eteneminen voi merkitä, ottaen huomioon jo tiedossa olevat pyrkimykset euroalueen viimeistelemiseksi. Muista eritahtisuuden suunnitelmista saa hyvän kuvan esimerkiksi niistä päätöslauselmista, jotka Euroopan parlamentti hyväksyi 16.2.2017: "Euroopan unionin nykyisen toimielinrakenteen mahdolliset kehityskulut ja mukautukset", "Euroopan unionin toiminnan parantaminen hyödyntämällä Lissabonin sopimuksen tarjoamia mahdollisuuksia" ja "Euroalueen budjettikapasiteetti".

Suhtautuminen Euroopan yhdentymiseen ja yhdentymisen suuntaan muodostaa jakolinjan sekä jäsenvaltioiden kesken että useiden jäsenvaltioiden sisällä, myös Suomessa.

Jos kannatetaan eritahtisuutta ja määräenemmistöpäätöksiä, ei voida pitää rahoitusta entisen tasoisena. Mikäli EU:lle tai euroalueelle siirretään yhä enemmän tehtäviä ja päätösvaltaa, on lisättävä myös rahoitusta ja yhteisvastuuta veloista. Kun perustetaan uusia rahastoja, niille taataan yhteinen alkupääoma ja siirretään varoja tai otetaan yhteisvastuullisesti velkaa. Jos EU:n budjetin koko nousisi yhdestä kahteen prosenttiin bkt:sta, lisääntyisi Suomen nettomaksu ainakin puolella miljardilla eurolla.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 4

Turkki

Ottaen huomioon Turkin pitkäaikainen kehitys, joka sotii EU:n arvoja ja jäsenyyskriteerejä vastaan, on kyseenalaista hallituksen tapaan arvioida, että "EU-jäsenyysneuvottelut ovat edelleen paras tapa ankkuroida Turkki Eurooppaan ja pyrkiä saamaan Turkkiin demokratiaa vahvistavia uudistuksia". Sen sijaan on jäädytettävä jäsenyysneuvottelut ja otettava uuteen harkintaan Turkin EU:lta saamat tuet.

Turvapaikanhakijat ja Schengen

"Valiokunta toteaa, että neuvottelut jäsenvaltioiden turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevasta "taakanjaosta" eivät ole edenneet kohta kahteen vuoteen…. Tämä voi edellyttää, että ratkaisuun sitoutuneet jäsenvaltiot toteuttavat välttämättömät toimet hallitustenvälisin päätöksin.

… Jos esimerkiksi muutama jäsenvaltio vaikeuttamalla Dublin-säännöstön uusimista vaarantaa koko Schengen-järjestelmää, viimeisenä keinona tulee voida harkita myös sitä, onko näiden maiden jatkaminen Schengenin jäseninä tarkoituksenmukaista."

Suomen tulee välttää tällaisia mietintöön sisältyviä kategorisia pyrkimyksiä pakottaa muita jäsenmaita, jos ne kuitenkin ovat täyttäneet Schengen-järjestelmään pääsyn kriteerit. Pysyvä mekanismi turvapaikanhakijoiden jakamiseksi jäsenmaiden kesken ei ole oikea vastaus pakolaiskriisiin.

Rahoituskehys

Seuraavasta rahoituskehyskaudesta (2021—) tai koheesiopolitiikkaa koskevista esityksistä on jo tässä vaiheessa tarpeen linjata, että EU:n budjetti ei saa kasvaa yli 1%:n bkt-osuuden ja että Brexitistä johtuen on EU:n budjettia vastaavasti vähennettävä Ison-Britannian maksuosuutta vastaavalla määrällä. Samoin on toistettava Suomen linja, että varoja on siirrettävä tutkimus- ja kehitystoimintaan.

Euroalue

Vaikka komission uusin esitys euroalueen syventämisestä on tulossa vasta toukokuussa, on jo nyt tarpeen ottaa torjuva kanta ehdotuksiin euroalueen omasta budjetista, omasta valtiovarainministeriöstä ja -ministeristä.

Suomen on edelleen ajettava alkuperäistä linjaa, ettei yhteisvastuuseen toisten jäsenmaiden veloista pidä ajautua. Euroopan Vakausmekanismin myöntämistä lainoista ja takauksista ei pidä aiheutua Suomelle kustannuksia, vaan ne oli tarkoitettu väliaikaisiksi talouskriisin ratkaisukeinoiksi, joista on ajan mittaan päästävä eroon. Myös Euroopan keskuspankki on toiminut ja toimii edelleen kuin eurobondeja vastaava yhteisvastuurahasto, vaikka se ei ole ollut alkuperäinen tarkoitus. Euroopan keskuspankin kautta harjoitetusta elvytyksestä on vähitellen irtauduttava ja aloitettava irtaantuminen myös EKP:n taseeseen kertyneistä jäsenmaiden ja yritysten velkakirjoista. EKP:lla on jo 15% jäsenmaiden julkisista veloista. Rahaelvytyksellä on ostettu aikaa, mutta siirretty ongelmia ja luotu omaisuuskuplia.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2017 vp
Eriävä mielipide 4

Aikataulu

Suomen linjan määrittelyllä on kiire, sillä valkoinen kirja käynnistää orkestroidun prosessin. Prosessi alkoi huippukokouksesta 26.3. ja jatkuu, kun huhtikuun lopulla julkaistaan keskusteluasiakirja "EU:n sosiaalisesta ulottuvuudesta", toukokuun puolivälissä "globalisaation hallinnasta", toukokuun lopulla "talous- ja rahaliiton tulevaisuudesta", kesäkuussa "EU:n puolustuksen tulevaisuudesta" ja kesäkuun lopulla "EU:n rahoituksen tulevaisuudesta". Syyskuussa komission puheenjohtaja Jean-Claude Juncker pitää puheen unionin tilasta, ja joulukuussa huippukokouksessa pitäisi jo tehdä ensimmäisiä päätelmiä, jotta lopulliset päätökset tehtäisiin hyvissä ajoin ennen Euroopan parlamentin vaaleja kesäkuussa 2019.

Aikataulu on hyvin kireä, ja syntyy uusia odotuksia ja lupauksia, jotta saadaan siirretyksi jäsenmailta valtaa Euroopan unionille, jonka odotetaan tuovan turvaa ja taloudellista hyvää. Yksinkertaistetusti on kuitenkin rahassa mitattuna kyse siitä, kuinka paljon nettomaksajamailta siirretään varoja nettosaajamaiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Eduskunnan tulee saada keskustella hallituksen selonteon pohjalta EU:n tulevaisuudesta mitä pikimmin. Kysymystä Suomen suhtautumisesta unionissa käytävään keskusteluun EU:n tulevaisuuden suunnasta on käsiteltävä avoimesti ja perusteellisesti ja vielä tämän istuntokauden aikana ennen kesää. Jos keskustelun aika ei ole nyt, niin milloin se voisi olla?

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän

> että valiokunnan lausunnossa pitää edellyttää, että hallitus tuo mahdollisimman pikaisesti, viimeistään toukokuussa eduskunnalle selonteon Suomen tavoitteista EU:n tulevaisuuskeskustelussa. Selonteossa tulee käsitellä myös kaikkia niitä tiedossa olevia unionin asiakirjoja ja eri tahojen poliittisia julistuksia, jotka arvioidaan kannanmuodostukseen vaikuttaviksi.

Helsingissä 31.3.2017

Sari Essayah kd